

Ghid de implementare a politicilor UE privind dubla carieră a sportivilor



Traducere în limba română și editare

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETARE PENTRU SPORT

după versiunea în limba engleză a "EU Guidelines on Dual Careers of Athletes" (ISBN: 978-92-79-31162-8; doi: 10.2766/52683), document oficial al Uniunii Europene, 2013.

ADVERTISEMENT

This brochure is a Romanian translation of the original EU document "EU Guidelines on Dual Careers of Athletes". The European Commission is not to be held responsible for any inadvertence with the original text. The brochure is an output of the project Regional Center for Dual Career Policy and Advocacy – DC4AC, funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.

ADVERTISEMENT

Această publicație reprezintă

o traducere a documentului original al Comisiei Europene "EU Guidelines on Dual Careers of Athletes". Comisia nu este responsabilă pentru eventualele neconcordanțe cu textul original.

Publicația a fost realizată în cadrul proiectului "Centru regional de politici și suport pentru dubla carieră a sportivilor", proiect finanțat prin programul Erasmus+ al Uniunii Europene.

Ghid de implementare a politicilor UE privind dubla carieră la sportivi

Măsuri recomandate în vederea sprijinirii dublei cariere în sportul
de înaltă performanță.

Aprobat de Grupul de Experți al UE "Educație și formare în sport"
în cadrul reuniunii de la Poznan din 28 septembrie 2012

1.	Introducere
1.1.	Introducere.....
1.2.	Scopul ghidului.....
1.3.	Provocările referitoare la dubla carieră.....
1.4.	Valoarea adăugată a ghidului de implementare a politicilor UE.....
1.5.	Parcursul carierei sportivilor.....
1.6.	Avantajele dublei cariere.....
2.	Domenii de politici publice
2.1.	Necesitatea unei abordări trans-sectoriale și interministeriale la nivel național.....
2.2.	Sportul.....
2.3.	Educația.....
2.4.	Angajarea în muncă.....
2.5.	Sănătatea.....
2.6.	Stimulii financiari pentru sportivi.....
3.	Dimensiunea europeană a dublei cariere în sport
3.1.	Formarea și studiile în străinătate.....
3.2.	Dezvoltarea curriculumului la nivelul UE.....
3.3.	Cadrul de calitate.....
4.	Diseminarea, monitorizarea și evaluarea
4.1.	Campanii de sensibilizare.....
4.2.	Rețele ale dublei cariere.....
4.3.	Cercetarea, monitorizarea și evaluarea.....
	Anexa: Lista cu experți

1. INTRODUCERE

1.1. Introducere

Deseori, sportivii sunt provocați să îmbine cariera sportivă cu studiile și munca. Dorința de reușită în sportul de înaltă performanță presupune un antrenament intens și participare la competiții naționale și internaționale. De aceea, este foarte dificil de a îmbina cariera sportivă cu cerințele și restricțiile din sistemul educațional, precum și cu cele asociate pieței muncii. Pentru a evita situațiile în care sportivi talentați¹ sau de elită² sunt forțați să aleagă între studii și sport, sau muncă și sport, e nevoie ca sportivii să dea dovadă de un nivel înalt de motivație, de angajament, de rezistență și responsabilitate, precum și de punerea în practică a unor măsuri specifice. Astfel de regimuri specifice "dublei cariere" trebuie să fie benefice carierei sportive și în același timp, să le permită să studieze și să lucreze, să încurajeze realizarea unei noi cariere odată cu încheierea celei sportive, să protejeze și să faciliteze situația sportivilor.

Regimurile privind dubla carieră sunt relativ recente în statele membre ale Uniunii Europene și în cadrul disciplinelor sportive. În unele state membre, unde aceste practici există de ceva vreme, uneori lipsesc acordurile solide între sistemul sportiv și sectorul educațional sau cel al pieței muncii. Lipsește, de asemenea, un cadru legal sau o politică guvernamentală pe termen lung. Acest ghid poate fi util pentru a dezvolta și îmbunătăți condițiile necesare pentru programe durabile în favoarea dublei cariere, care să permită adoptarea unor practici adaptate sportivilor talentați sau de elită din întreaga Europă, fie că sunt în poziția de sportiv-student, fie în cea de sportiv-încadrat în câmpul muncii.

1.2. Scopul ghidului

Acest ghid se adresează în primul rând decidenților politici din statele membre. El constituie o sursă de inspirație pentru formularea și adoptarea politicilor naționale referitoare la dubla carieră, precum și o modalitate de conștientizare la nivel național referitor la conceptul de "dublă carieră". Ghidul are drept scop primare a sensibiliza guvernele, instituțiile guvernamentale din domeniul sportului, instituțiile de învățământ și angajatorii să creeze mediul propice pentru dubla carieră a sportivilor, care să cuprindă cadrul legal și financiar adecvat și o abordare adaptată care să țină cont de diferențele dintre disciplinele sportive. Ghidul actual nu a fost conceput ca un instrument obligatoriu și respectă diversitatea competențelor și tradițiilor prezente în diverse arii politice din statele membre.

Ghidul trebuie să contribuie la schimbul și diseminarea bunelor practici și a experiențelor de învățare în acest domeniu. Mai mult, ghidul ne propune un cadru de posibile practici la nivel internațional și invită Uniunea Europeană să inițieze acțiuni complementare, ca urmare a mobilității foarte mari a sportivilor și a necesităților de a încuraja măsuri în favoarea dublei cariere în străinătate în anumite discipline sportive, precum și în statele mic, membre ale Uniunii Europene. Promovarea ideii de dublă carieră la sportivi corespunde multor obiective din Strategia Europa 2020 (prevenirea abandonului școlar prematur, creșterea numărului de persoane cu studii superioare, creșterea numărului de angajați în câmpul muncii) și îmbunătățește eficiența politicilor în domeniul sportului prin menținerea unui număr cât mai mare de sportivi talentați și de înaltă performanță în sistemul sportiv.

¹ Un sportiv talentat este acel sportiv recunoscut de o organizație sportivă drept unul cu potențial de a dezvolta o carieră sportivă de elită.

² Un sportiv de elită este acel sportiv care are un contract profesionist cu un angajator din domeniul sportului sau cu o organizație sportivă sau îi este recunoscut statutul de sportiv de elită de către o organizație sportivă

1.3. Provocările referitoare la dubla carieră

Reușita măsurilor în favoarea dublei cariere de multe ori depinde de bunăvoința persoanelor aflate în poziții-cheie în instituții sau organizații, când de fapt este nevoie de o abordare sistematică bazată pe măsuri financiare și legale generale și sustenabile. Tendința generală este că sportivii se antrenează pentru competițiile internaționale sau participă tot mai frecvent la ele, fapt care complică procesul de urmare a studiilor. Planificarea unui parcurs individualizat în educație sau învățământul la distanță necesită mult efort, în timp ce asigurarea unor "vacanțe" suplimentare constituie o problemă pentru piața muncii. Studiile arată că în raport cu alți angajați, sportivii sunt dezavantajați pe piața muncii. Întreprinderile pot percepe ca fiind dificil să se adapteze la schimbarea nevoilor sportivilor pe care aceștia le au în diferite etape ale carierei. Guvernele, diverse organizații și sportivi au atras atenția asupra acestor provocări și de asemenea, și-au exprimat preocuparea pentru calitatea educației și a serviciilor auxiliare care vin să sprijine tinerii sportivi implicați în sportul de elită din Europa. Principalele provocări sunt:

- protejarea dezvoltării tinerilor sportivi, în special a copiilor aflați în perioada de specializare în sport, a tinerilor care se află în perioada studiilor și a formării profesionale, și a sportivilor cu handicap;
- echilibrul între antrenamentul sportiv și studii, iar într-o etapă ulterioară a vieții, echilibrul între antrenamentul sportiv și serviciu;
- faza finală a carierei sportive, inclusiv a celor care părăsesc viața sportivă mai devreme decât a fost planificat.

În multe state membre ale Uniunii Europene există un număr mare de reglementări și prevederi referitoare la sportivii talentați și de elită, dar acestea sunt ori fragmentate, ori se concentrează doar asupra unor aspecte. Câteva state membre au definit reglementările juridice, inclusiv prevederile referitoare la cerințele necesare pentru activitatea centrelor de antrenament. Durata antrenamentelor (în special, în perioada timpurie de specializare) este limitată prin legi ale educației sau muncii sau prin acorduri colective de muncă, în cazul sportivilor profesioniști, sau în baza unor principii generale oficiale promulgate de state și/sau de mișcarea sportivă.

Exemple de bune practici

În Franța, fiecare centru de antrenament regional trebuie să semneze un acord cu o instituție de învățământ în care sportivii să-și poată urma studiile universitare. Scopul acestui acord este de a facilita calendarul sportivilor, de a permite o planificare individuală a examenelor în perioada competițiilor și de a oferi un îndrumător.

În fotbal, sistemul UEFA de licențiere al cluburilor³ cere acestora să se asigure ca fiecare jucător tânăr, inclus în programul de dezvoltare pentru tineri, să aibă posibilitatea să frecventeze în mod obligatoriu școala în conformitate cu legislația națională și să nu fie împiedicat să-și continue studiile (învățământul școlar sau cel complementar de formare profesională).

1.4. Valoarea adăugată a ghidului de implementare a politicilor UE

În ultimii ani, atât părțile implicate non-guvernamentale, cât și cele guvernamentale din domeniul sportului și educației au cerut să se acorde o atenție specială acestor provocări și, în mod repetat, au solicitat Comisiei Europene să ia în considerare adoptarea unor măsuri, la nivelul întregii Uniuni Europene, pentru a facilita introducerea și implementarea programelor referitoare la dubla carieră. O astfel de măsură îi va ajuta pe sportivii europeni să aibă evoluții bune și să concureze la nivel internațional cu sportivi din alte țări cu tradiție în sport și va avea drept rezultat scăderea numărului

³ Strict vorbind, sistemul UEFA de licențiere se aplică doar cluburilor profesionale de fotbal, care intră în competițiile europene, dar federațiile naționale au urmat exemplul european și au inclus cerințe asemănătoare în sistemul național de licențiere al cluburilor.

de sportivi talentați care renunță la sport. La fel de importantă este nevoia existenței unor angajați de calificare înaltă pe piața europeană a muncii (Strategia 2020). Sportivii de elită trebuie să aibă o carieră sportivă echilibrată și sănătoasă și să beneficieze de un final bun de carieră sportivă, astfel încât niciun talent și nicio investiție să nu fie pierdută. Reintegrarea în sistemul educațional și pe piața muncii sunt de o importanță majoră. Mai mult, o dublă carieră bine echilibrată poate ajuta la maximizarea contribuției sportivilor în societate, bazându-se pe aptitudinile dezvoltate de sportivi pe parcursul carierei sportive și poate fi percepută drept un antrenament bun pentru a deveni potențiale modele în societate.⁴ Elaborarea programelor privind dubla carieră trebuie să răspundă nevoilor individuale ale sportivilor și să țină cont de vârsta acestora, specializarea sportivă, etapa în care se află în carieră și starea financiară, iar sportivii trebuie să-și asume responsabilitatea pe parcursul evoluției lor în carieră.

Concluziile a două studii finanțate⁵ din fonduri europene, rezultatele a două proiecte pe dublă carieră finanțate în cadrul Acțiunii pregătitoare în domeniul sportului și reuniunile informale ale experților cu reprezentanții statelor membre au determinat Comisia Europeană să propună elaborarea unui ghid privind dubla carieră în Raportul privind sportul din ianuarie 2011. În Rezoluția privind planul de lucru al UE în domeniul sportului 2011-2014, Consiliul a decis ca elaborarea unui astfel de ghid să devină o prioritate.

Ghidul se bazează pe teorii, cercetări și experiența practică referitoare la dubla carieră a statelor membre, precum și pe baza sugestiilor și indicațiilor elaborate de organizațiile sportive din acest domeniu⁶. Cu toate acestea, scopul acestui document nu este de a oferi o analiză academică comprehensivă a subiectului. Ghidul se adresează unui număr mai larg de beneficiari. Prin urmare, utilizarea terminologiei de specialitate și a referințelor a fost menținută la un nivel minim.

Toate propunerile din acest ghid au fost elaborate cu referire la toți sportivii – bărbați, femei, băieți și fete, cu sau fără dizabilități. Actualmente persistă o tendință de a acorda prioritate sportivilor de sex masculin din anumite sporturi și de a discrimina sportivii cu dizabilități în fața celor perfect valizi, în special atunci când vine vorba de politicile de finanțare atât ale guvernelor, cât și ale organizațiilor sportive⁷. Un progres considerabil pentru sport, în general și pentru sportivii cu dizabilități, în particular ar însemna ca măsurile pentru sprijinirea dublei cariere să fie aplicate în mod egal pentru toți sportivii. Acest lucru ar fi în conformitate cu principiile unei abordări incluzive în care măsurile pentru anumite grupuri să fie motivate de nevoile specifice. De asemenea, ar fi în concordanță cu *Strategia Uniunii Europene pentru egalitatea între femei și bărbați (2010-2015)* și *Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități* adoptată în 2006 de Adunarea Generală a ONU, ratificată de UE în 2008 și intrată în vigoare în 2011.

1.5. Parcursul carierei sportivilor

În domeniul sportului, o "dublă carieră" presupune demararea, evoluția și încheierea cu succes a unei cariere sportive de înaltă performanță în cadrul unei cariere pe termen lung, articulând-o cu urmărirea obiectivului educațional și/sau a angajării în muncă, precum și cu alte aspecte importante de-a lungul vieții, cum ar fi asumarea unui rol în societate, asigurarea unui venit satisfăcător, formarea unei identități și dezvoltarea unei relații de cuplu durabile. În general, o dublă carieră se întinde pe o perioadă de 15 – 20 de ani. În evoluția sportivului au fost identificate diferite etape în cadrul unei serii de modele: inițierea în sport, dezvoltarea unui talent, trecerea la sportul de

⁴ Dubla carieră a sportivilor este deseori comparată cu cea a muzicienilor, dansatorilor și altor artiști. Cu toate acestea, comparativ cu aceste profesii, sportivii se confruntă cu provocări unice din cauza caracterului competitiv puternic al sportului de elită, carieră la cel mai înalt nivel relativ scurtă și dimensiune internațională largă.

⁵ Study on Education of Young Sportspersons, PMP/Loughborough University (2004); Study on training of young sportsmen and sportswomen in Europe, INEUM Consulting/Taj (2008).

⁶ De exemplu, documentul intitulat 'Promovarea dublei cariere în UE' (EOC EU Office, 'Athletes-To-Business', March 2011).

⁷ Radtke & Doll-Tepper, Progress towards Leadership (2006).

performanță (etapa de perfecționare). Apoi vine finalul carierei sportive de înaltă performanță și căutarea unei noi cariere.

Durata fiecărei etape variază în dependență de tipul de sport și de alți factori, cum ar fi sexul și aptitudinile individuale⁸. De obicei, în majoritate sporturilor specializarea are loc în perioada adolescenței, iar în gimnastică, patinaj și înot⁹ – în copilărie. Nu toate carierele sportive acoperă toate etapele. În special, mulți tineri sportivi renunță chiar din timpul etapei de dezvoltare a talentului și începutul etapei de perfecționare.

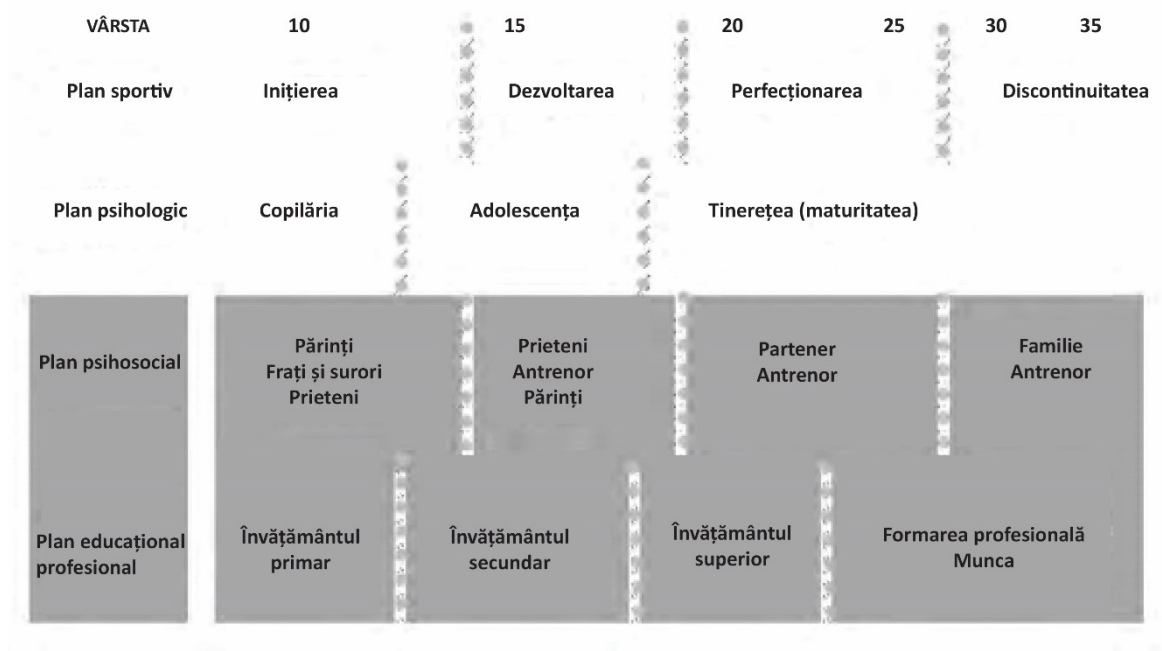


Figura 1. Model de dezvoltare care descrie perioadele de tranziție a sportivilor în plan sportive, individual, psihosocial și educațional/profesional (Wylleman & Lavallee, 2004)

După cum vedem din Figura 1, o carieră sportivă este determinată de evoluția atât în plan sportiv, cât și în plan psihologic, psihosocial, academic și profesional (vocațional). Aceste nivele de dezvoltare interacționează între ele și deseori, pe parcursul carierei sportive au loc diverse tranziții. În paralel cu aceste tranziții previzibile, sportivii se pot confrunța și cu tranziții mai puțin previzibile (de ex., accidentarea sau schimbarea antrenorului personal), care în mod egal pot avea un impact asupra calității activității lor în procesul educațional, la serviciu, în competițiile sportive și în viață, în general.

Concluziile unor studii științifice ne arată un nivel înalt de convergență, interacțiune și reciprocitate al tranzițiilor care apar pe parcursul carierei sportive (tranziții sportive) și tranziții care apar în alte aspecte ale vieții sportivului (de ex., tranziții ce țin de studii, de planul psihosocial sau profesie). Dat fiind faptul că există mai multe cicluri de învățământ, elevii se regăsesc deseori în școli diferite, rupând astfel cercurile de prietenii, ce a constituit un prim pas spre inițierea în sport. În timp ce tinerii sportivi încearcă să ajungă în etapa perfecționării din cariera lor, unde trebuie să evolueze la

⁸ În mediu, un sportiv cu dizabilități este mai în vârstă decât unul valid în aceeași etapă a carierei sportive, deoarece mulți sportivi cu dizabilități intră în sport după un eveniment traumatic sau după ce s-a stabilit că boala este degenerativă. Vârsta de grup relevantă pentru sportul de performanță la cei cu dizabilități este cuprinsă între 15 și 45 de ani.

⁹ Chiar dacă unele discipline sportive necesită o specializare timpurie, toate modelele de dezvoltare au la bază importanța educației fizice și a investiției în diferite sporturi în copilărie.

cel mai înalt nivel, în mod constant și pentru o perioadă cât mai lungă, ei de asemenea trebuie să facă față unor schimbări de tranziție în plan psihologic (de la adolescență la maturitatea timpurie), în plan psihosocial (dezvoltarea unor relații temporare/stabile cu un partener) și în plan academic și profesional (trecerea la învățământul superior sau la un loc de muncă). Toate acestea se întâmplă într-un mediu cu un număr crescând de profesioniști implicați în îmbunătățirea performanței sportivilor. Sportivii care au început o carieră profesională în sport pot fi sprijiniți de un manager personal sau un agent și ocazional pot avea contacte cu mass-media sau politicieni. Acest lucru le permite o deschidere a vieții lor de la nivelul micro individual la cel macro societal.

1.6. Avantajele unei duble cariere

Conform studiilor internaționale, o treime dintre sportivii cu vârste cuprinse între 10 și 17 ani se retrag anual din sport, deoarece ei consideră că sportul le ocupă prea mult timp și-i împiedică să urmărească alte obiective în viață (de ex., să studieze). Prin urmare, trebuie depus mai mult efort pentru a coordona și sprijini dubla carieră la sportivi, pentru a menține tinerii sportivi talentați în sistemul sportiv și cel educațional și pentru a-i conștientiza de avantajele dublei cariere. Acest proces va spori responsabilitatea sportivilor tineri făcându-i conștienți de avantajele dublei cariere. Printre beneficiile pentru sportivii implicați în programele dedicate dublei cariere (în comparație cu sportivii care se confruntă cu o lipsă de coordonare între sport și studii) descrise în cercetările științifice din domeniul sportului se numără:

- beneficii legate de sănătate (de ex., un stil de viață echilibrat, nivel de stres redus, bunăstare crescută);
- beneficii legate de dezvoltare (de ex., condiții mai bune de dezvoltare a abilităților aplicabile în sport, educație și alte aspecte ale vieții, dezvoltarea identității personale, efecte pozitive ale capacităților de autoreglare ale sportivilor);
- beneficii sociale (de ex., efecte pozitive de socializare, cum ar fi rețele sociale extinse, sisteme de solidaritate socială și relații mai bune cu semenii);
- beneficii legate de retragerea din sport și adaptarea la viața de după sport (de ex., o mai bună planificare a carierei/retragerii din sport, perioadă mai scurtă de adaptare, prevenirea crizelor de identitate);
- perspective mai bune de angajare (de ex., acces la locuri de muncă bine plătite și inserție profesională mai mare).

Societatea și sportul vor beneficia de pe urma imaginii pozitive a sportivilor cu studii care fac sportul mai atractiv pentru alții, îndeplinesc rolul de modele pozitive pentru tineri și exprimă importanța excelenței în societate.

2. Domenii de politici publice

2.1. Necesitatea unei abordări trans-sectoriale și interministeriale la nivel național

Prin definiție, noțiunea de "dublă carieră" pentru sportivii de elită implică un angajament în domeniul sportului sau domenii legate de muncă (antrenament sau angajare în muncă), educație și sectorul de sănătate. În plus, Ministerul Finanțelor se poate implica în aspecte legate de finanțarea sportivilor studenți, impozitare și plata serviciilor de sănătate. Astfel, persoanele vizate se vor bucura de o serie de drepturi și responsabilități în aceste domenii, în funcție de politicile și practicile din statele membre (inclusiv cadrele legale). Responsabilitatea pentru politicile în domeniile de acțiune menționate mai sus vor fi în mod invariabil împărțite între diferite structuri guvernamentale de la

nivel central (și/sau cele de la nivel local și regional) responsabile pentru muncă, sport, educație și sănătate cu o structură exactă a responsabilităților, care variază de la un stat membru la altul. Asigurarea de sănătate și protecția sportivilor de elită poate fi administrată de către structurile guvernamentale din domeniul sănătății, în timp ce aspectele financiare, cum ar fi stimulenții fiscali pentru prestatorii de servicii comerciale sau din educație cade în responsabilitatea structurilor guvernamentale financiare.

Alături de aceste instituții politice angajate în diverse domenii de acțiune conexe problemei în discuție, regimurile privind dubla carieră interesează în aceeași măsură și organizațiile din sectorul comercial, public și cel al ONG-urilor. Prin urmare, în materie de organizare și de control, sau de cultivarea bunelor practici, problema dublei cariere la sportivi implică în mod invariabil și elemente de politici concertate între diverse domenii de acțiune și direcția de activitate și/sau organizarea acesteia, pentru a garanta existența unui răspuns pe termen lung la nevoile (externe sportului) sportivilor. Sportivii și organizațiile din care fac parte trebuie de asemenea implicate în acest proces.

Nu există un model unic pentru a fi recomandat și care să se refere la maniera de cuprindere într-un singur cadru a tuturor domeniilor de politici conexe referitoare la dubla carieră. De asemenea, este la fel de imposibil de a desemna un domeniu responsabil pentru coordonarea acestui proces. Mai multe studii¹⁰ au identificat patru tipuri de abordări referitoare la intervenția statului în acest domeniu, și anume: măsuri centrate pe stat, cu o bază legislativă; statul facilitează/înlesnește încheierea de acorduri între instituțiile educaționale și cele sportive; Federațiile Naționale/Institutele Sportive acționează ca mediatori angajându-se direct în negocierile cu instituțiile de învățământ în numele sportivilor (individual) și nu în ultimul rând, adoptarea unei abordări de tip "laissez faire", fără structuri formale. Unele studii ne arată cum Franța, Finlanda și respectiv, Marea Britanie au încercat să-și adapteze sistemele locale și au obținut rezultate atât din punct de vedere educațional, cât și sportiv datorită cooperării între toate nivelele guvernamentale, între diverse sfere de acțiune și între actorii economici, publici și non-guvernamentali.

Direcții de acțiune

Recomandarea 1 – Sportivii talentați și de elită din sportul de amatori și profesionist, inclusiv sportivii cu dizabilități, precum și cei care s-au retras din activitate, trebuie recunoscuți ca un grup social specific pentru domeniile de politici relevante. Acest statut trebuie să fie:

- a) elaborat și recunoscut prin cooperarea între părțile interesate de sportul de elită, inclusiv organizațiile reprezentative ale sportivilor, instituțiile de învățământ, angajatori și oameni de afaceri, precum și agențiile guvernamentale (ministerele din domeniul sportului, educației, muncii, apărării, afacerilor interne, economiei, sănătății și finanțelor);
- b) integrat în reglementările instituționale și planurile de acțiune ale organizațiilor sportive și instituțiilor de învățământ; în dialogul social dintre angajatorii și angajații în sportul profesionist, precum și în dialogul dintre consiliile directoare și comitetele de sportivi din organizațiile sportive din cadrul sportului de amatori;
- c) sprijinit prin specificarea parcursului pentru specializarea tardivă și timpurie în sportul de înaltă performanță și pentru sportivii cu dizabilități, în special, acolo unde parcursul sportivilor apți nu poate fi elaborat.

¹⁰ Aquilina, Henry, & PMP (2004), o trecere în revistă a politicilor în educație pentru sportivii de elită din 25 de state membre ale UE.

Recomandarea 2 – Autoritățile publice responsabile pentru domeniile de politică implicate în sport, educație, formare profesională, suportul financiar și social, precum și ocuparea forței de muncă, trebuie să ia în considerare constituirea unor instituții interdepartamentale sau mecanisme eficiente de coordonare, de cooperare trans-sectorială, implementare și monitorizare a politicilor referitoare la dubla carieră pentru sportivii talentați și de elită, inclusiv sportivii de elită care s-au retras din activitate.

Recomandarea 3 – Autoritățile responsabile pentru implementarea politicilor referitoare la dubla carieră trebuie să elaboreze ghiduri naționale pentru dubla carieră, ținând cont de Ghidul UE privind dubla carieră și de specificitatea sistemelor naționale de sport și educație și de diversitatea culturală. Aceștia trebuie să ia în considerare și utilizarea acordurilor dintre părțile interesate pentru a promova dubla carieră. Acolo unde este cazul, astfel de acorduri pot include mecanisme specifice de recompensare, cum ar fi unele stimulente pentru instituțiile de învățământ sau angajatori pentru a recruta sportivi aflați în programul dublei cariere.

2.2. Sportul

Politicile din sport trebuie să se axeze pe participarea sportivilor talentați și de elită la o carieră care să combine sportul, studiile și munca. În majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene, guvernele naționale joacă un rol important în materie de politici naționale în domeniul sportului prin intermediul cadrului legal și/sau financiar. În calitate de instituții politice principale și adesea financiare, ele pot reacționa la evoluțiile în sport și societate și pot oferi direcția de implementare a conceptului de dublă carieră prin organizarea unor acorduri interministeriale și prin distribuirea fondurilor către organizațiile sportive, federații și alte părți interesate care recunosc și sprijină importanța dublei cariere.

Alături de contribuțiile din alte sectoare, cum ar fi educația, ocuparea forței de muncă, finanțe sănătate și bunăstare, un rol important în implementarea cu succes a dublei cariere la sportivi îl au părțile interesate în domeniul sportului, cum ar fi: organizațiile sportive, centrele sportive și în special, antrenorii și sportivii.

2.2.1 Organizațiile sportive

Organizațiile sportive (confederațiile, federațiile, asociațiile, cluburile) care încă mai urmăresc scopul de a organiza competiții ar trebui să-și definească sau să-și reconsidere politicile și să solicite dezvoltarea programelor de dublă carieră. Organismele naționale din domeniul sportului ar putea promova și sprijini includerea conceptului de dublă carieră în diversele activități ale organizațiilor sportive membre, luând în considerare situația sportivilor, adoptarea unei abordări strategice pe termen lung în ceea ce privește dispozițiile dublei cariere și disponibilitatea infrastructurii și serviciilor auxiliare de sprijin. Tot mai multe discipline sportive pentru persoanele cu dizabilități sunt integrate în cadrul organizațiilor sportive tradiționale, de aceea e necesar să se acorde o atenție deosebită acestui grup de populație pentru a asigura egalitatea de tratament și de a dezvolta direcții și modalități specifice, în cazul în care cele destinate pentru sportivii apți de muncă nu pot fi utilizate. Acest lucru presupune ca în procesele de luare a deciziilor să fie cuprinse și perspectivele și nevoile acestui grup.

Cariera unui sportiv, care începe la vârsta de 10-12 ani¹¹, ar trebui să fie punctul de plecare pentru elaborarea unor strategii și acțiuni de înaltă performanță din partea organizațiilor sportive. O atenție deosebită trebuie acordată provocărilor specifice specializării timpurii în sport și începutului antrenamentelor intensive la o vârstă fragedă. În pofida faptului că asociațiile și cluburile naționale au din punct de vedere legal libertatea de a aplica propriile politici de antrenament și pot decide independent când să înceapă antrenamentul intensiv (la o vârstă fragedă sau mai târziu), totuși, în majoritatea cazurilor ar trebui să prevaleze dezvoltarea personală, fizică și psihică a copilului.

¹¹ Pentru o specializare mai timpurie, punctul de plecare ar trebui să fie la o vârstă mai mică.

Este esențial ca procesul de selecție a sportivilor talentați și de elită, precum și toate deciziile ulterioare legate de dubla carieră să fie transparente și să excludă orice formă de discriminare sau excludere bazate pe sex, rasă, religie sau orientare sexuală. Este necesară aplicarea unor reglementări etice stricte. Viața privată a sportivului și activitățile acestuia în afara sportului trebuie respectate, iar echilibrul în viața sportivului trebuie considerat important. În acest sens ar fi util ca în statutele organizațiilor să fie prevăzute anumite reguli etice care să reglementeze, de ex., procesul de recurs împotriva deciziilor din cadrul organizațiilor. Prin urmare, este indicată o comunicare deschisă și transparentă și informarea privind regulile și procesul de decizie.

De asemenea, trebuie elaborată o strategie de implicare a sportivilor în structurile guvernamentale și de integrare a punctelor de vedere ale sportivilor în procesul de decizie. În perioada procesului de retragere din activitate, organizațiile sportive ar putea să-i sprijine pe sportivi oferindu-le un rol în activitatea organizației. Printre bunele practici în materie putem menționa: formarea de consilii ale sportivilor; mecanisme de consultare a sportivilor în cadrul procesului decizional; procese electorale specifice care să-i includă pe sportivi în cadrul organelor de conducere; infrastructură sau programe care să ajute la diseminarea opiniei sportivilor; acces prioritar pentru sportivi în ocuparea locurilor de muncă sau în cadrul activităților de voluntariat cuprinse în programul organizațiilor sportive; crearea unui dialog social cu organizațiile de sportivi, unde pot fi puse în discuție problemele legate de dubla carieră. În strategiile, structurile și programele dedicate dublei cariere la sportivi trebuie identificate și descrise în mod clar diferitele etape în evoluția carierei în cadrul disciplinelor sportive particulare, astfel încât să fie prevăzute antrenamentul de la început până la cel mai înalt nivel, precum și etapa de retragere din activitate. Aceste parcursuri trebuie să fie flexibile și să țină cont de diversele nevoi și de gradul de evoluție prematură și tardivă a sportivilor. Această abordare trebuie să fie distribuită tuturor actorilor relevanți, recunoscând astfel necesitatea dezvoltării responsabilității și abilităților de luare a deciziilor la sportivi.

În planul de activitate al sportivului activitățile educaționale și extra-sportive trebuie planificate și integrate de exemplu în afara perioadei de antrenament și a celei competiționale. Pentru sportivii aflați în străinătate pentru o perioadă mai lungă de timp (fie că sunt implicați în procesul de antrenament, fie în cel competițional) e nevoie de aplicarea unor măsuri adecvate în favoarea dublei cariere. Contactele existente la nivel internațional, inclusiv cu federațiile internaționale, pot fi utilizate pentru a contribui la dezvoltarea unor rețele educaționale internaționale legate de antrenamentul și de infrastructura sportivă de înaltă performanță și nu în ultimul rând de a face cunoscută eficacitatea programelor de dublă carieră, a politicilor și cadrelor legale.

Exemple de bune practici

Recent, Comitetul Internațional Olimpic a inclus în evaluarea federațiilor internaționale un capitol în care să fie descrise programele care urmăresc cariera sportivilor, care ar trebui să integreze și abordarea legată de dubla carieră. Acest lucru reprezintă un pas important deoarece fiind identificat ca pe o activitate imperios necesară, federațiile internaționale vor fi constrânse să contribuie la întregul proces.

Organizațiile sportive trebuie să fie conștiente de faptul că sportivii se confruntă cu cerințe și nevoi care intră în contradicție la diferite niveluri de dezvoltare (sportiv, educațional, profesional, psihologic, psihosocial, social și financiar) de-a lungul fiecărei etape a unei cariere duble. O anumită flexibilitate din partea organizațiilor sportive în colaborarea lor cu alte părți interesate va facilita colaborarea pe viitor.

2.2.2 Academii sportive și centrele de pregătire la nivel înalt

În statele membre ale Uniunii Europene există diverse tipuri de academii sportive. Pe lângă școli, akademiile locale fără condiții de internat oferă activități extra-sportive pentru sportivii talentați și activități de identificare a talentelor. Municipaliitățile, școlile și cluburile sportive sunt implicate în aceste academii, iar acordurile locale cu toate părțile implicate sunt cheia pentru succesul lor. Este recomandată elaborarea unor obiective clare, definirea grupurilor țintă și a programelor regionale

și naționale de descoperire a talentelor. Academii sportive locale și regionale înființate de cluburile profesionale și federații pentru sportivii talentați selecționați sunt prezente în majoritatea statelor membre. Ele există într-un număr restrâns de sporturi în care organismele private, altele decât cluburile sportive și federațiile, gestionează direct antrenamentele sportivilor talentați (în special în tenis, golf și ski). Chiar și în astfel de cazuri, se constată un mozaic de academii private, de asociații și cluburi naționale, care poate să difere de la o țară la alta. Pe lângă pregătirea profesională a sportivilor tineri, o atenție deosebită trebuie acordată dezvoltării lor profesionale și educației multilaterale cu ajutorul antrenorilor, profesorilor și specialiștilor din sănătate. Academii sportive trebuie să funcționeze conform unui program care să permită un echilibru între antrenamentul la cel mai înalt nivel și educația sportivilor.

În multe din statele membre, Comitetele Olimpice Naționale sau federațiile sportive administrează centre de pregătire de performanță inter- sau naționale care găzduiesc sportivi din diferite discipline sportive. Existența unor astfel de centre naționale de pregătire, unde sportivii de elită se antrenează pe tot parcursul anului, este esențială pentru organizarea programului de antrenament a sportivilor de elită. În general, o masă critică de sportivi talentați dintr-o țară (începând cu vârsta de 12 ani) este adunată într-unul sau în mai multe locuri pentru o normă întreagă sau jumătate de normă. Asociațiile naționale joacă un rol cheie în organizarea antrenamentelor, pe când managementul centrelor de pregătire cade în sarcina diverselor organisme, cum ar fi Ministerul Educației, Comitetul Olimpic sau companii private. Sportivii trebuie să beneficieze de standarde de înaltă calitate pentru pregătirea sportivă, pentru controlul medical, pentru educație și alte servicii. De asemenea, la nivel intern, precum și cu serviciile din vecinătatea centrelor trebuie încheiate acorduri adecvate și transparente. Laboratoarele de cercetare științifică din domeniul sportului în colaborare cu universitățile trebuie de asemenea să ofere un sprijin semnificativ în acest sens. Centrele trebuie să ofere programe de pregătire pentru un număr tot mai mare de sportivi din străinătate și tabere internaționale de pregătire, deși includerea conceptului de dublă carieră pentru sportivii străini rămâne o provocare din cauza cunoștințelor și nevoilor lor diferite, precum și din cauza potențialelor bariere lingvistice și de ordin legal.

Exemple de bune practici

Centrul de Performanță din Saint Cugat (Spania) are un Serviciu de Asistență pentru Sportivi (SAS) care acordă o atenție individuală schimbărilor din cursul vieților sportivilor, în special la sfârșitul ciclului de învățământ secundar, la finalul ciclului universitar și la finalul carierei. Primele experiențe de muncă sunt facilitate de companiile locale din jurul Centrului. Școala superioară publică, care se află în cadrul Centrului de pregătire oferă cursuri adaptate la programul de antrenament al grupurilor de sportivi din cadrul centrului.

Academia Sportivă din cadrul Universității din Malmö (Suedia) îi sprijină pe sportivii suedezi de elită în primul an universitar, facilitându-le astfel tranziția în cadrul sistemului de învățământ, precum și trecerea de la sportul pentru juniori la cel pentru seniori. Studenții-sportivi au acces la un set de servicii (asistență medicală, fiziologică, nutrițională, psihologică și de consultare și planificare a carierei) care vin în sprijinul unei duble cariere. Bursele oferite beneficiarilor programului le oferă 25 de ore de asistență profesionistă pe parcursul întregului an universitar bazate pe o evaluare a nevoilor individuale sau a alegerilor personale ale studenților-sportivi.

Deseori, academii sportive și centrele sportive naționale și internaționale administrate de federațiile sportive fac parte din politica națională și regională în domeniul sportului a autorităților din acest domeniu. Prin intermediul cadrelor și/sau reglementărilor financiare, inclusiv caietul de sarcini operaționale și mecanismele de control al calității, se poate obține o anumită transparență referitor la activitatea și rezultatele acestor centre. Pentru academii sportive administrate de cluburi și organizații profesionale, aceste mecanisme nu sunt aplicate, dar prin intermediul sistemelor de acordare a licențelor, federațiile pot oferi o direcție în acest sens. Este important ca situația sportivilor și a personalului în astfel de comunități sportive să fie bine reglementată, de exemplu, prin intermediul educației, a unui cod de conduită internă, prin prezența unui mediator sau a unui agent, care să fie disponibili pentru discuții confidențiale și prin intermediul unor

contacte regulate cu sportivii și reprezentanții acestora, inclusiv asociațiile de jucători.

Mai mult, partea educațională în dubla carieră, în special după perioada învățământului obligatoriu, necesită o mai mare atenție în cadrul academiilor sportive și a centrelor de performanță. Deseori, managerii acestor instituții nu consideră că sunt responsabili pentru competențele necesare unui sportiv la finalul carierei în sportul de înaltă performanță. În consecință, angajamentul cu instituțiile superioare de învățământ și cele de formare profesională este văzut mai degrabă ca o necesitate decât ca o oportunitate. Prin urmare, legislația, ghidurile de implementare, sistemele de acordare a licențelor (acolo unde există) ar trebui să promoveze ideea de educație continuă după terminarea ciclului învățământului obligatoriu, fapt care ar fi în conformitate cu strategiile naționale și europene referitoare la învățarea continuă și să includă acest principiu în acordurile cu părțile interesate în sport. În plus, asemenea situațiilor din alte profesii, educația și formarea trebuie să fie prevăzute și în contractele colective de muncă încheiate de academiile sportive cu sportivii profesioniști.

2.2.3 Antrenorii și alți membri ai echipelor profesioniste

La începutul unei potențiale cariere de elită, antrenorii¹² (împreună cu observatorii și părinții) joacă un rol crucial în identificarea, îmbunătățirea și dezvoltarea talentului unui tânăr sportiv. Viitorul tinerilor sportivi, atât din punct de vedere profesional, cât și personal, este parțial în mâinile antrenorilor, de aceea este esențial ca aceștia să aibă nivelul adecvat de calificare pentru rolurile pe care le preiau în această etapă a carierei sportivului. De asemenea, ei trebuie să dețină competențe pentru a înțelege diferitele tipuri de riscuri cu care se pot confrunta sportivii și nu doar riscurile direct legate de antrenamentele sportive. Stilul de viață al sportivilor talentați și celor de elită și dezvoltarea continuă a sportivului ca persoană trebuie să fie inclusă în abordarea antrenorilor față de sportivi.

Într-o etapă ulterioară, specialiști cum ar fi antrenorii secundari, staff-ul medical și alți membri ai staff-ului, conduși de un antrenor principal sau de un manager de performanță, acționează ca o echipă pentru a dirija activitățile sportive ale unui sportiv talentat în drumul său către sportul de elită. Prin urmare, antrenorii principali sau managerii trebuie să gestioneze performanța echipei lor și să se asigure că sportivii își îmbunătățesc capacitățile tehnice, tactice, fizice și mentale, dar și că în același timp își dezvoltă competențele personale, sociale și cele legate de stilul de viață prin căi educaționale și de dezvoltare a carierei. Toți membrii staff-ului unei echipe de performanță trebuie să perceapă sportivul ca pe o persoană în ansamblul ei și să promoveze dezvoltarea de competențe practice (de exemplu, comunicarea eficientă, să poată face față unui succes sau eșec, managementul timpului/presiunii, etc.), în așa fel încât aceste competențe să poată fi folosite nu doar în viața sportivă, ci și în viața de zi cu zi. De asemenea, trebuie să fie promovate fair-play-ul și un mediu în care performanța să fie îmbunătățită prin mijloace legale, susținută de o filosofie clară îndreptată împotriva doping-ului.

Această abordare necesită o schimbare de gândire a instituțiilor și organizațiilor de guvernământ din majoritatea statelor membre, astfel încât să recunoască din această perspectivă rolul organizațiilor care-i reprezintă pe antrenori și alți membri ai staff-ului profesional. Un cod de conduită care să cuprindă principiile dublei cariere poate fi inclus în cadrul contractelor colective sau individuale de muncă încheiate cu antrenorii principali și cu alți membri ai staff-ului de profesioniști angajați să lucreze cu sportivii talentați și cei de elită.

Statele membre își actualizează reglementările privind cerințele necesare pentru a deveni un

¹² Termenii *antrenor*, *formator* și *instructor* au semnificații diferite în statele membre ale Uniunii Europene și care variază de la o funcție cu scop limitat: și anume acela de a oferi îndrumări referitoare la tactică doar în perioada unor competiții la o funcție cu activități combinate, și anume: activități de instruire, de indicare a exercițiilor din timpul sesiunilor de antrenament, de manager al unei echipe etc. În acest Ghid este utilizată o definiție mai largă, descrisă într-un raport al Consiliului European al Antrenorilor, și care se referă la toate activitățile axate pe îmbunătățirea și dezvoltarea pe termen lung a sportivilor (Consiliul European al Antrenorilor, 2007).

antrenor, incluzând uneori și alți profesioniști în domeniu (competențe, acreditarea furnizorilor de educație, validarea experimentelor de învățare non-formală). Aceste actualizări trebuie să se bazeze pe profiluri profesionale modernizate ale antrenorilor de specialitate și a altor membri ai staff-ului echipelor de sportivi talentați și de elită. Profilurile, rolurile, sarcinile și competențele necesare, abilitățile și cunoștințele înscrise în cadrul internațional pentru antrenori elaborat de Consiliul Internațional pentru Antrenoratul de Excelență și de Asociația Federațiilor Internaționale pentru Jocurile Olimpice de Vară (2012), precum și cadrele pentru antrenori elaborate la nivel național în unele state membre ale UE ar putea fi utile în cadrul acestui proces. Calificările obținute în cadrul diferitor tipuri de instituții de învățământ și federații trebuie să fie compatibile cu cadrele naționale al calificărilor, cu trimitere la Cadrul European al Calificărilor. Această abordare va alinia competențele antrenorilor la nevoile sportivilor talentați și de elită și va asigura transparența lor în cazul în care antrenorii sau alți membri ai staff-ului vor alege un loc de muncă în străinătate sau sunt recrutați din străinătate pentru a derula programe de antrenament.

Antrenorii și ceilalți membri ai echipei, specialiști sau voluntari, au nevoie de formare continuă la locul de muncă, nu doar pentru a însuși noi metode de antrenament, dar și în perspectiva schimbării mediului sportiv. În unele state membre ale UE și organizații sportive au fost deja implementate sisteme de formare continuă pentru a revalida licența antrenorilor, dar aceste sisteme sunt încă în curs de dezvoltare sau nu sunt organizate într-un mod atractiv și eficient. Conceptul de educație continuă trebuie implementat în antrenoratul sportiv și trebuie să cuprindă și problematica legată de dubla carieră.

Exemplu de bune practici

În Marea Britanie, programul de burse pentru sportivii talentați (Talented Athletes Scholarship Scheme (TASS) oferă o diplomă de calificare în "Asistența sportivilor talentați în viața cotidiană". Această calificare oferă competențele necesare pentru a permite profesioniștilor (de ex., antrenorilor și managerilor de performanță) să ghideze și să sprijine sportivii pe parcursul dublei lor cariere și constituie echivalentul gradului 4 al EQF. Această specializare face parte din Strategia de Dezvoltare Profesională Continuă pentru specialiștii din acest domeniu.

Mulți sportivi de elită au potențialul și dorința de a deveni antrenori sau membri ai staff-ului echipei. Cu toate acestea, nu trebuie să se pornească de la premisa că foștii sportivi de excelență vor deveni antrenori de excelență. Este necesară o abordare structurată și pro-activă pentru a sprijini tranziția de la sportul de elită la alte profesii în sport, unde experiența relevantă a sportivului să fie recunoscută.

Deoarece membrii staff-ului și antrenorii din centrele naționale de antrenament, din cluburile profesionale de sport și marile organizații sportive sunt angajați cu normă întreagă, acest lucru nu este aplicabil însă în toate tipurile de sport, în special în cazul antrenorilor care se ocupă de sportivii cu handicap. Deseori, antrenorii trebuie să combine activitatea de antrenor cu alte activități și să facă față provocărilor din partea angajaților în timpul sesiunilor de antrenament și a evenimentelor sportive organizate în străinătate. Adesea, antrenorii sunt angajați cu normă incompletă sau chiar primesc doar rambursarea cheltuielilor. Această natură "combinată" a rolului antrenorului ne sugerează necesitatea pentru o abordare a conceptului de dublă carieră și la antrenori, inclusiv reglementări specifice de angajare, care să fie proporționale cu natura intensivă a rolului lor în sprijinirea sportivilor talentați și de elită. Acolo unde este cazul, aceste prevederi pot fi cuprinse în cadrul contractului colectiv de muncă pentru antrenorii profesioniști.

2.2.4 Servicii auxiliare de asistență

Majoritatea sportivilor pot avea o dublă carieră doar dacă, alături de o echipă echilibrată de performanță, beneficiază și de servicii auxiliare eficiente. Cerințele contradictorii ale sportului, educației și la locul de muncă, diferite cadre juridice și financiare, o lipsă generală de timp și presiunea înaltă din cauza rezultatelor excepționale așteptate fac ca disponibilitatea acestor servicii să devină o precondiție pentru succes. Cercetările științifice au subliniat importanța unor

structuri de sprijin puternice pentru a ajuta sportivii de elită să atingă obiectivele în sport ca parte componentă a strategiei lor de-a lungul vieții.¹³

Aceste structuri de sprijin trebuie să fie complet integrate în sistemul sportiv, educațional, profesional și în stilul de viață al sportivilor. Acestea trebuie să se bazeze pe contactul direct cu sportivii, părinții, antrenorii, managerii și alte părți interesate. Dialogul dintre consilieri, fizioterapeuți, medici, antrenori și reprezentanții sistemului de învățământ trebuie organizat în așa fel încât să se ajungă la un angajament referitor la planurile individuale de acțiune. Acordurile trebuie încheiate cu părinții sau reprezentanții familiei tânărului sportiv, care nu sunt doar reprezentanți legali, dar care deseori au și investit substanțial în dezvoltarea lor.

Nu există un model de preferat în organizarea serviciilor auxiliare referitoare la dubla carieră, din cauza responsabilităților diferite a părților interesate în sport, a istoriei diferite și a competențelor diferite recunoscute în statele membre ale UE. Cu toate acestea, interesul sportivului prevalează, iar conflictele de interese între organizații și sportivi trebuie evitate. Aceste servicii trebuie să se bazeze pe studii științifice serioase și/sau să beneficieze de sprijinul experților în materie. Ar trebui dezvoltate servicii de specialitate (de ex., financiară, psihologică, socială, legală, de securitate socială) și servicii pe internet referitoare la dezvoltarea educațională și profesională. Aceste structuri și servicii secundare care sunt legate de diferite domenii politice trebuie să fie coordonate.

Serviciile auxiliare care vin în sprijinul dublei cariere trebuie să fie promovate în rândul comunității de sportivi, antrenori, federații sportive și alte părți interesate, în special printre sportivii care se antrenează în afara structurilor sportive și educaționale specifice sportivilor talentați și de elită.

Deseori, sportivii care nu depind de o instituție de învățământ sau de un centru sportiv de înaltă performanță tind să ignore existența acestor programe de susținere.¹⁴

Serviciile auxiliare pot include:¹⁵

- asistență psihologică, inclusiv cursuri de dezvoltare personală, descoperirea carierei, planificare, dezvoltare și antrenorat, managementul stilului de viață, abilități pentru a face față tranziției și schimbărilor, managementul crizelor;
- consiliere și informare educațională;
- consiliere și informare privind ocuparea forței de muncă, pregătire pentru un nou loc de muncă.

Asemenea antrenorilor, specialiștii și voluntarii care lucrează în cadrul echipelor de performanță, precum și cei care lucrează în cadrul structurilor care oferă servicii pentru dubla carieră (fie că lucrează independent, fie că sunt angajați ai unei organizații sportive, un institut sau o agenție privată) trebuie să demonstreze competență și calificare pentru a lucra cu sportivii talentați și de elită. Ei trebuie să respecte integritatea sportivilor și să nu aibă antecedente penale în ce privește abuzul fizic sau sexual asupra copiilor și să aibă experiență în ce privește provocările cu care se confruntă sportivii în timpul carierei sportive și la finalul acesteia. Consilierii pot fi recrutați și dintre foștii sportivi de elită care au fost formați pentru a deține această funcție în urma unui parcurs educațional adaptat care recunoaște experiența de învățare a foștilor sportivi.

Schimbul de experiență acumulat în cadrul rețelelor olimpice (Germania), în cadrul Programului de Burse pentru sportivi talentați - TASS (Marea Britanie), în cadrul KADA (Verein Karriere Danach, Austria) și în cadrul unor astfel de proiecte, cum ar fi, "Study and Talent Education Programme"

¹³ Chartrand & Lent, 1987; Lavalley & Wylleman, 2000.

¹⁴ Așa cum ne arată cadrul proiectului "Athletes-to-Business" (EOC, 2011)

¹⁵ Asistența medicală, inclusiv îngrijirea paramedicală și sprijinul nutrițional, precum și managementul financiar și mecanismul de verificare bugetar, de asemenea pot constitui părți ale serviciilor secundare de asistență. Vezi secțiunea 2.5 și 2.6.

(Belgia), "Athletes Study and Career Services" (Finlanda) sau "Tutosport" (Spania) poate fi util pentru dezvoltarea ulterioară a serviciilor auxiliare în Europa.

Direcții de acțiune

Recomandarea 4 – Autoritățile din domeniul sportului din mediul privat și public trebuie să sprijine implementarea conceptului de dublă carieră pentru toate categoriile de sportivi în activitățile organizațiilor sportive naționale/regionale prin intermediul unor acorduri formale care necesită o strategie clară, planificarea activităților și implicarea sportivilor și să condiționeze alocarea de fonduri de implementarea conceptului de dublă carieră în cadrul activităților lor. Siguranța și bunăstarea tinerilor sportivi trebuie să fie o condiție necesară a acestor programe.

Recomandarea 5 – Autoritățile responsabile de domeniul sportului trebuie să recunoască academiile de sport și centrele de înaltă performanță ca parte a unui sistem coerent de măsuri pentru dubla carieră a sportivilor, inclusiv a sportivilor-studenți din străinătate, pe baza acordurilor încheiate între părțile interesate și să asigure punerea în aplicare serviciilor de dublă carieră în aceste instituții.

Recomandarea 6 – Academiile sportive și centrele de înaltă performanță trebuie recunoscute și sprijinite de autoritățile publice și private din domeniul sportului, doar dacă îndeplinesc un minimum de cerințe:

- respectarea unui echilibru între antrenamentul sportiv și educația generală, prevăzut și în cadrul unei strategii de învățare pe tot parcursul vieții;
- personal calificat (inclusiv cu calificare specifică sportivilor cu dizabilități);
- servicii auxiliare de asistență, inclusiv asistență medicală, psihologică, educațională și de dezvoltare a carierei;
- criterii de calitate pentru infrastructură și servicii sportive sigure și accesibile;
- transparența în ce privește drepturile sportivilor (de ex., un cod intern de conduită, mediator);
- colaborarea cu rețele de asistență socială pentru sportivi (de ex., părinții)

Recomandarea 7 – Autoritățile din domeniul sportului și educației trebuie să promoveze conceptul de dublă carieră în cadrul contractelor pe care le încheie cu antrenorii și alți membri ai personalului echipelor, precum și în cadrul codurilor de conduită. Organizațiile sportive naționale și federațiile internaționale, precum și universitățile și instituțiile de formare profesională și de învățământ, trebuie să includă conceptul de dublă carieră în programele educaționale pentru aceste profesii.

Recomandarea 8 – Autoritățile publice și cele din domeniul sportului trebuie să sprijine părțile interesate în promovarea dublei cariere pentru a asigura că prin intermediul structurilor și serviciilor auxiliare:

- 1) expertiza în domeniul dublei cariere este disponibilă și accesibilă tuturor părților implicate;

2) sprijinul pentru dubla carieră (inclusiv cel legat de perioada de tranziție și de managementul crizelor) să fie disponibil pentru toți sportivii talentați și de elită, precum și pentru cei care s-au retras din activitate;

3) calitatea și conținutul serviciilor auxiliare să răspundă cerințelor sportivilor.

Recomandarea 9 – Membrii staff-ului de specialiști din cadrul echipelor, care oferă serviciile auxiliare trebuie să fie competenți și calificați și să nu aibă antecedente penale legate de abuzul sexual și fizic al copiilor. Calificările și certificările necesare pentru a integra grupurile de specialiști și serviciile auxiliare referitoare la dubla carieră trebuie să facă parte din Cadrul Național de Calificări pentru instituțiile de învățământ, cu referire la Cadrul European al Calificărilor. Filialele europene ale organizațiilor din aceste domenii pot de asemenea să sprijine acest proces.

2.3 Educația

Pentru majoritatea sportivilor, partea educațională a dublei cariere reprezintă o provocare. De aceea, asistența individuală a fiecărui sportiv, oferită sub formă unui mentor, tutor sau a unui sistem de sprijinire a învățării individuale, a fost identificată ca un instrument eficient de încurajare a sportivilor să persevereze în programele educaționale. Din cauza varietății tipurilor de sporturi și a condițiilor de pregătire diferită de la un sport la altul, a etapelor de dezvoltare prin care trec sportivii și varietatea instituțiilor de învățământ, trebuie găsite soluții adaptate pentru grupuri mici de sportivi. Serviciile de asistență ar putea promova utilizarea unor stimulente pentru a încuraja tinerii sportivi să-și finalizeze studiile. Diverse portaluri de pe Internet pot oferi informații despre cursuri academice și de formare profesională, la nivel european și național; resurse educaționale și regimuri flexibile; precum și informații despre infrastructură, antrenori și programe de înaltă performanță pentru fiecare disciplină sportivă în parte. Un astfel de instrument de referință îi poate ghida pe sportivi în alegerile lor privind studiile și în planificarea viitorului.

În pofida măsurilor pozitive luate pentru a sprijini individual pe studenții-sportivi (și părinții lor), sunt necesare și mai multe măsuri specifice și structurale. Multe state membre au luat în serios aceste provocări prin sprijinul acordat instituțiilor educaționale de specialitate, prin programe și metode care să-i ajute pe tinerii sportivi să stabilească un echilibru între latura sportivă și cea educațională a vieții. Aceste măsuri promovează nu doar implementarea conceptului de dublă carieră, ci susțin indirect și strategiile naționale din domeniul educației (forță de muncă înalt calificată, prevenirea abandonului școlar) și cel al sportului. Mai mult, dată fiind popularitatea sportului, aceste măsuri oferă oportunități pentru instituțiile de învățământ școlar să se profileze și de a atrage tot mai mulți elevi.

2.3.1 Învățământul școlar

În prezent, în întreaga Uniune Europeană se oferă mai multe modalități sportivilor pentru ca aceștia să combine școala cu antrenamentul sportiv. Mai multe state membre au creat un statut specific care oferă burse sportivilor, precum și un orar și examene flexibile și care le permite să lipsească pentru a participa la concursuri.

Majoritatea statelor membre au clase de sport în cadrul școlilor generale cu profil sportiv. Pentru majoritatea tipurilor de sport, faptul că o școală are un profil sportiv, cu activități sportive zilnice și ore de educație fizică suplimentare, are un impact pozitiv asupra copiilor. Unele sporturi merită o atenție mai deosebită abia de la vârsta de 10 ani. În statele membre care au o rețea de cluburi sportive locale, aceste activități pot fi organizate în urma unei cooperări mai strânse dintre cluburi și școli. Deși majoritatea școlilor permite elevilor să aibă cât mai multe ore de sport pe săptămână, aceste ore nu sunt orientate în mod specific către sportivii de elită și prin urmare, nu întotdeauna sunt potrivite pentru nivelul lor de pregătire. Cu toate acestea, sportivii talentați beneficiază de un minimum de antrenament intensiv și de asistență medicală, profitând și de un program flexibil.

În cazul sporturilor cu specializare timpurie, un antrenament mai intensiv debutează în general între vârstele de 6 și 11 ani și pot solicita ca dispozitive speciale, similare celor necesare pentru dansul modern sau balet, să fie amplasate în cadrul școlilor primare. Deseori, îmbinarea sportului cu școala poate fi organizată într-un mod natural, în perioada în care nu sunt planificate antrenamente sau competiții în. Dar în același timp e necesară o infrastructură specifică și spații adaptate. Studii referitoare la evoluția sportivilor în aceste sporturi scot în evidență unele beneficii ale specializării timpurii (de ex., utilizarea perioadelor favorabile pentru dezvoltarea motorie, având mai mult timp de pregătire pentru sportul de înaltă performanță) precum și unele costuri relevante (de ex., riscurile ridicate de depresie, de accidentare, de oboseală și de abandon prematur). Prin urmare, în cazul în care sunt organizate programe de dublă carieră în școli, condițiile pentru tinerii sportivi trebuie să maximizeze beneficiile și să compenseze costurile din perioada de specializare timpurie. Acestea pot include un mediu specific, inclusiv antrenori profesioniști calificați în antrenarea tinerilor sportivi din perspectiva unei viziuni holistice; cooperare cât mai strânsă cu familiile tinerilor sportivi, un orar de studii și de antrenament ajustat în mod reciproc, o cooperare strânsă cu cluburile locale, servicii auxiliare pentru dubla carieră și un sistem de monitorizare care să se axeze pe protejarea dezvoltării fizice și intelectuale a copiilor și prevenirea accidentărilor și oboselii.

Exemplu de bune practici

În Flandra (Belgia), un tânăr sportiv care practică tenis, înot sau gimnastică poate obține statutul de "tânăr sportiv promițător", statut care-i permite să lipsească câte 6 ore pe săptămână de la școala primară pentru antrenament și 5 zile pe an pentru a participa la competițiile sportive.

În multe state membre ale UE este favorizată îmbinarea formării sportive și a celei academice în școli sportive speciale sau colegii (licee) sportive (deseori în învățământul secundar superior) unde tinerii sportivi pot beneficia de un program educațional adaptat la pregătirea sportivă. Programele de învățământ sunt distribuite înainte și după perioadele și sesiunile de antrenament. Aceste structuri permit o oarecare flexibilitate, ceea ce e convenabil, luând în considerare faptul că fiecare sport are cerințe diferite. În același timp, elevii trebuie, în general, să urmeze aceleași programe de învățământ ca și în școlile generale și infrastructura nu este întotdeauna accesibilă pentru sportivii cu dizabilități. Pentru sportivi, varietatea tipurilor de măsuri specifice sunt valoroase (de ex., prelungirea studiilor cu un an, un ghid școlar sau un coordonator specific, consultații speciale la școală și cu ajutorul rețelelor de telecomunicații, sisteme de învățare în echipă, predarea specifică pentru temele scrise și o organizare adaptată a examenelor și testelor). Luând în considerare faptul că sportivii au deplasări în străinătate pentru perioade mai lungi, școlile sunt încurajate să se folosească în comunicarea dintre elev și profesor de instrumentele și canalele de comunicare bazate pe Internet.

Exemple de bune practici

În Danemarca, deoarece sportivii participă la activități pentru federațiile naționale, o oră de meditații suplimentare la școală este susținută financiar pentru fiecare zi de absență de către organizația Team Denmark și Comitetul Olimpic Național.

În Suedia, 51 de instituții de învățământ secundar superior din întreaga țară și specializate în sport pentru sportivii cu vârste cuprinse între 16 și 19 ani, se află sub patronajul Confederației Suedeze pentru Sport. Aceste școli sunt adaptate la exigențele particulare fiecărui sport în parte și asigură coordonarea ședințelor de antrenament a sportivilor elevi cu programul de învățământ; oferă sportivilor oportunități de a merge la competiții și în tabere și de asemenea, beneficiază de o infrastructură sportivă bună și de sprijinul a 17 antrenori profesioniști. Programul de învățământ din cadrul acestor școli le permite sportivilor să-și continue studiile și după obținerea diplomei de licență.

Rezultatele evaluărilor școlilor sportive existente și a claselor de sport ne arată că elevii-sportivi nu au întotdeauna rezultate sportive și intelectuale mai bune decât sportivii talentați din școlile obișnuite. Reușita școlilor și claselor cu profil sportiv depinde de mulți factori, inclusiv de calitatea

regimurilor flexibile, cooperarea cu federațiile sportive referitor la profilul și calificarea antrenorilor și la conținutul programului de antrenament. De asemenea, calitatea mai depinde și de selecția școlilor și de mecanismele de control existente. Ar trebui luat în considerare formularea unui sistem de acreditare al școlilor care doresc să se specializeze în sport. Schimbul de experiență pe plan național și european ar trebui să îmbunătățească eficacitatea școlilor și claselor cu profil sportiv, luând totodată în considerație rolul și locul școlilor și a sportului în sistemul educațional și sportiv național. Deseori neglijată în evaluările diverselor sisteme, situația sportivilor cu dizabilități trebuie să figureze în cadrul acestui schimb de experiențe.

2.3.2 Educația și formarea profesională

Trebuie studiate de o manieră mai aprofundată toate oportunitățile de implementare a conceptului de dublă carieră în sectorul educației și formării profesionale (EFP). Pentru mulți sportivi talentați, educația profesională constituie partea educațională a dublei lor cariere. Prin urmare, trebuie elaborate acorduri specifice care să facă parte în mod ideal din cadrul legal sau de politici al tuturor instituțiilor din domeniul EFP dintr-un stat membru. Ajunși în faza sportului de performanță, elevilor trebuie să li se permită prelungirea educației și formării lor profesionale. Acest lucru presupune ca atât angajatorul, cât și instituția de învățământ să aibă o atitudine flexibilă. Responsabilitatea principală a instituțiilor de tip EFP e ca acestea să se asigure că planurile de educația personală sunt elaborate în colaborare cu angajatorul și elevul. În cazul în care sunt necesare meditațiile suplimentare pentru ca sportivul să acumuleze competențele necesare, instituțiile de învățământ trebuie să fie în măsură să ofere acest tip de asistență.

Experiențele pozitive din statele membre unde academiile de tineret ale cluburilor de sport profesional cooperează deja cu instituțiile de tip EFP, oferind competențe specifice domeniului sportului, cum ar fi cea de instructor sau antrenor, ne arată că regimurile de dublă carieră nu trebuie neapărat să se limiteze doar la flexibilitate, dar pot în aceeași măsură să includă un program de studii care să genereze o profesie în sport.

Exemplu de bune practici

Colegiul Johan Cruyff oferă burse de studii adaptate pentru sportivii din toate tipurile de sport în 5 centre regionale de educație profesională gestionate de Ministerul Educației din Olanda. Studenții sportivi și sportivii retrași din activitate pot obține diploma de antrenor (sau asistent), de organizator de evenimente sau să se califice pentru a profesa în domeniul marketingului sportiv (nivelul 3 și 4 CEC)

Uneori, instituțiile EFP oferă elemente importante pentru dezvoltarea sportivilor profesioniști, de ex., sub forma teoriei aplicate a antrenamentului, a contractelor și condițiilor de muncă, a unei limbi străine, a formării în comunicare și mass-media, asistenței medicale, prevenirea leziunilor etc. În unele state membre ale UE, prin intermediul sistemului de educație profesională s-au dezvoltat deja câteva perioade de pregătire în domeniul sportului.¹⁶ Formarea continuă prevăzută în cadrul contractului de muncă cu angajatorul (de ex., o zi de studii și patru zile de muncă pe săptămână) și stagii de formare în străinătate pot fi alte forme care să permită sportivilor să beneficieze de formare la locul de muncă.

Exemplu de bune practici

În Anglia, Sector Skills Council "Skills Active" coordonează programul de învățământ profesional "ucenicia avansată pentru excelența în sport", care se axează într-un număr mare de discipline sportive pe dezvoltarea și antrenamentul structurat al tinerilor sportivi talentați (între 16 și 19 ani) care au potențialul și posibilitatea de a excela în disciplina lor sportivă, fie să concureze la nivel internațional, fie să-și asigure un contract profesional. În prezent programul include aproximativ 2500 de sportivi din 20 de sporturi, inclusiv sportivi cu dizabilități. Programul este conceput să îmbunătățească abilitățile sportivilor de a planifica, pune în aplicare și evalua dezvoltarea lor

¹⁶ De ex., în Austria, Olanda, Franța, Marea Britanie, Spania

din punct de vedere tehnic, tactic, fizic și psihologic corespunzător sportului pe care-l practică, precum și de a aborda aspecte mai largi cum ar fi stilul de viață, dezvoltarea carierei, comunicarea, sănătatea și securitatea.

În realitate, din cauza carierei scurte a unui sportiv de elită, nu multe instituții EFP din statele membre oferă programe profesionale destinate să formeze profesia de sportivi de elită. Totuși, unele instituții, cum ar fi academiile de tineret sau cluburile profesioniste o fac. Trebuie dezvoltată și încurajată cooperarea formalizată dintre părțile interesate din cadrul cluburilor/echipelor profesioniste și instituțiile EFP.¹⁷ Punctul de plecare pentru o astfel de cooperare trebuie să fie descrierea competențelor (cunoștințe, abilități și responsabilități) necesare pentru un sportiv profesionist de elită. Organizațiile naționale ale sportivilor (de ex., membre ale Sportivilor UE, FIFPro și comitetelor de sportivi) pot fi invitate să contribuie la formularea unui astfel de profiluri ca parte a dialogului social referitor la educația și formarea profesională în cadrul statelor membre. Profilurile trebuie să cuprindă dezvoltarea capacităților de luare a deciziilor și a responsabilității sportivilor, precum și a competențelor care pot fi transferate în alte aspecte ale vieții.

2.3.3 Învățământul superior

Combinarea studiilor cu antrenamentul devine deseori un proces complicat, mai ales atunci când sportivii vor să îmbine studiile superioare cu cariera sportivă. Majoritatea tranzițiilor se produc la vârsta adolescenței (schimbarea locului de rezidență departe de familie și casă, noi prieteni, schimbarea clubului de activitate, noi antrenamente și noi acorduri sportive). E nevoie de o investiție substanțială în toate domeniile. În majoritatea statelor membre, oportunitățile pentru urmarea studiilor superioare concomitent cu cariera sportivă nu sunt planificate.

Universitățile de Educație Fizică și Sport din statele membre sunt adaptate la antrenament, deoarece toate disciplinele lor sunt legate de sport. În general, ele formează și antrenează pentru locuri de muncă specifice sportului și educației fizice.

În unele țări, facultățile de educație și sport constituie doar niște instrumente adaptate pentru ca sportivii să aibă acces la învățământul superior. În unele cazuri, o facultate cu profil sportiv poate fi o alegere mai puțin inspirată pentru a urma o dublă carieră. Dacă în programa de studii va fi inclus un număr mai mare de sporturi, disciplina specifică la care este înscris sportivul poate suferi din cauza surplusului de antrenament fizic și a traumelor, și poate avea o influență negativă asupra performanței sportive. Cu toate acestea, se poate discuta posibilitatea de a recunoaște pregătirea științifică a sportivilor profesioniști ca parte a programei de studii în cadrul unei licențe în sportul aplicat.

Exemplu de bune practici

În cadrul programului de masterat în educație fizică, Universitatea Liberă Flamandă din Bruxelles a elaborat parcursul unor studii individualizate "cariera sportivă de elită". Acest curs permite sportivilor de elită nu doar să evite o posibilă suprasolicitare fizică și accidentările de la cursurile care necesită un efort fizic mare, dar îi învață de asemenea, cum să aplice cunoștințele teoretice și competențele acumulate la cursurile din programa lor de educație fizică (de ex., psihologie sportivă, biomecanică, anatomie, management) în analiza, evaluarea și dezvoltarea continuă a diferitelor aspecte a dublei lor cariere. În acest fel, sportivii de elită se pregătesc pentru o carieră post-sportivă, cum ar fi de ex., cea de antrenor, manager sportiv, profesor de educație fizică sau preparator fizic; precum și pentru a utiliza în mod activ competențele acumulate pentru a-și optimiza dubla carieră încă din perioada studenției. În final, studenții-sportivi de elită au obținut rezultate academice mai bune decât media studenților de la Universitatea Liberă din Bruxelles.

Majoritatea statelor membre permit propriilor sportivi de elită să beneficieze de avantaje specifice

¹⁷ Unele țări au un sistem EFP alternant care constă în învățare asistată la locul de muncă și zile specifice la instituția de învățământ, dirijate și finanțate de ramura în care se specializează și respectiv de sectorul educațional. Din păcate, sectorul sportiv profesionist pare să fie absent din acest sistem alternant.

luând în considerare particularitatea situației lor. În același timp, autonomia universităților le permite acestora să reglementeze statutul și sprijinul alocat sportivilor de elită și să organizeze propriile reguli privind flexibilitatea în orar, învățământul de la distanță, meditații etc. Unele universități din statele membre au politici și programe specifice locale pentru a-și deschide porțile către sportivii de elită. În unele state membre punerea în aplicare a acestor politici depinde fie de ministerul sportului, fie de cel al educației. Criteriile de selecție pe care trebuie să le îndeplinească sportivii înainte de a beneficia de cerințele facile de intrare de intrare la facultate pot varia de la țară la țară, dar, în general, acestea se axează pe clasarea pe primele trei locuri la Jocurile Olimpice, Campionatele Mondiale sau cele Europene. Foarte multe state au adoptat un sistem de stimulare, unde punctele "bonus" câștigate și care se bazează pe performanța sportivă, pot fi luate în considerare la admitere.

Exemplu de bune practici

Regulamentele franceze solicită universităților să favorizeze înscrierea sportivilor de elită. Ei pot beneficia de statutul de studenți salariați, de o prelungire a anilor de studii, de acordarea unor bonificații la examene, de absențe autorizate. Mai mult, în fiecare an, 20 de sportivi au acces la școlile care organizează cursuri de fizioterapeuți fără a da examen de admitere, recunoscându-le astfel informal experiența de învățare a sportivilor. Sportivii de elită pot de asemenea beneficia de acorduri specifice pentru a obține Certificatul Național de Instructor în Sport. Cu toate acestea, ei se pot califica pentru a obține acest certificat doar dacă îndeplinesc cerințele generale referitoare la examene.

Deseori, practica ne arată că măsurile existente nu sunt suficiente (universitățile nu au nicio politică, marea dependență de acordurile individuale) și că mulți sportivi de elită nu pot studia în mod eficient dacă și-au propus să ajungă în sportul de performanță, mai ales în cazul în care sunt "pedepsiți" de măsurile restrictive referitoare la durata de extindere a studiilor. Ar fi interesant de urmărit ca în țările în care nu există legislație în vigoare să se ajungă la un acord general între părțile interesate din sport și instituțiile de învățământ superior (interesate), care să definească statutul unui sportiv-student în învățământul superior, acceptat și respectat de toate părțile. Aceasta ar duce la creșterea transparenței, astfel că sportivii vor putea să știe la ce dispoziții specifice să se aștepte în fiecare instituție.

Alternativ, ar putea fi elaborat un sistem de acreditare pentru a identifica și selecta instituțiile de învățământ superior sau facultățile care pun în practică măsurile specifice dublei cariere. Unul din elementele acestor măsuri ar putea fi utilizarea serviciilor sportive pentru studenți din campusul universitar pentru antrenamentul regulat.

2.3.4 Învățământul la distanță

Dezvoltarea unei game de mecanisme pedagogice flexibile este esențială pentru satisfacerea nevoilor studenților-sportivi în toate tipurile de învățământ. Învățământul la distanță, în special, poate oferi studenților-sportivi o anumită flexibilitate în ce privește timpul și locul desfășurării activităților lor sportive și academice. Studenții-sportivi pot profita în egală măsură de dezvoltarea în multe instituții de învățământ a mediilor virtuale de învățare (MVI) și de apariția unor soluții practice și mai puțin costisitoare referitoare la oferta de asistență pedagogică prin intermediul Internetului. Cu toate acestea, programele de învățământ la distanță necesită o investiție mare de resurse pentru dezvoltarea și testarea materialelor înainte de lansarea unui modul. Costurile pot fi reduse dacă instituțiile de învățământ și autoritățile din educație ar dezvolta platformele, curricula și programele împreună.

Direcții de acțiune

Recomandarea 10 – Autoritățile publice și părțile interesate trebuie să dezvolte un cadru pentru dubla carieră în sport și în școli care să propună soluții specifice (de ex., flexibilitate, curricula adaptată, e-learning, meditații suplimentare, utilizarea infrastructurii și serviciilor sportive, și a serviciilor auxiliare).

Recomandarea 11 – Autoritățile competente din domeniul educației și sportului ar putea lua în considerare inițierea de oportunități specifice pentru specializarea timpurie în sport a tinerilor sportivi în sistemul de învățământ școlar, luând în considerare condițiile stricte care să protejeze dezvoltarea fizică și mentală a tinerilor sportivi, de preferat în strânsă colaborare cu cluburile locale și cu un sistem transparent de monitorizare transparentă.

Recomandarea 12 – Autoritățile publice și părțile interesate ar trebui să dezvolte un cadru pentru dubla carieră în sport și în instituțiile de educație și formare profesională (EFP), care să cuprindă dispoziții specifice (de ex., flexibilitate, curricula adaptată, e-learning, meditații suplimentare, utilizarea infrastructurii și serviciilor sportive, și a serviciilor auxiliare).

Recomandarea 13 – Autoritățile competente din educație și sport ar trebui să promoveze cooperarea dintre academiile de sport profesioniste și instituțiile EFP pentru a organiza dubla carieră într-o manieră eficientă și atractivă, inclusiv pentru studenții care au absolvit învățământul obligatoriu.

Recomandarea 14 – Autoritățile competente din educație și sport ar trebui să încurajeze părțile interesate în sport și instituțiile de învățământ superior să dezvolte și să implementeze un parcurs de dublă carieră, care să ia în considerare conținutul programelor de studii, precum și utilizarea infrastructurii și a serviciilor auxiliare.

Recomandarea 15 – Autoritățile publice ar trebui să sprijine dezvoltarea unui sistem de acreditare pentru instituțiile de învățământ cu profil sportiv și care promovează conceptul de dublă carieră, luând în considerare trăsăturile specifice ale diferitelor tipuri de învățământ.

Recomandarea 16 – Autoritățile competente din educație ar trebui să promoveze și să sprijine cooperarea între instituțiile de învățământ pentru a dezvolta o curiculă, programe și materiale folosind platforme ale mediilor virtuale de învățare sau să fie adoptat un protocol comun pentru platformele locale ale mediilor virtuale de învățare.

2.4 Angajarea muncă

2.4.1 A îmbina munca cu sportul

În cadrul politicilor în domeniul muncii și sportului, statele membre au creat structuri care să ofere consiliere și sprijin sportivilor în planificarea carierei lor, inclusiv programe în care au fost semnate acorduri între companii și personalul sportivului pentru a obține un echilibru între cerințele agendei sportive și cerințele mediului de afaceri.

Unele state alocă un număr de locuri în sectorul public, specifice sportului. În unele țări, sportivii de top pot lucra pentru instituțiile publice și guvernamentale, sau pe posturile disponibile în sectorul militar, al poliției de frontieră, sectorul forestier și/sau sectorul vamal. Există diverse modele, care variază de la sportivii care trec printr-un curs de formare pentru a obține un post în aceste servicii, au un loc de muncă cu jumătate de normă sau sunt disponibili pentru marketing și publicitate. În general, sportivii reacționează foarte pozitiv la aceste oportunități. Cu toate acestea, retragerea

din activitatea sportivă este deseori sinonimă cu retragerea din serviciul public și aceasta din cauza lipsei perspectivelor unei cariere pe termen lung.

Introducerea unor sisteme de asistență financiară în favoarea sportivilor în unele state membre, permite acestora să devină sportivi cu normă întreagă. Cu toate acestea, un număr substanțial de sportivi încă mai au nevoie de un venit constant prin ocuparea unui loc de muncă cu normă întreagă sau cu jumătate de normă. Pentru acești sportivi, flexibilitatea este esențială pentru a atinge un echilibru echitabil între activitatea sportivă și cea profesională. Cu toate acestea, practicarea unui sport la un nivel de performanță înalt concomitent cu angajarea într-un sector de profil non-sportiv poate fi o provocare. Angajatorii ar putea să nu înțeleagă presiunile și cerințele fizice pe care le presupune practicarea unui sport de înaltă performanță și să se teamă de riscurile de accidentare pe care le implică acesta, afectând astfel performanța și prezența sportivilor la locul de muncă. De cealaltă parte, presiunile venite din partea antrenorilor, cât și din partea exigențelor performanței sportive pot limita gradul de flexibilitate și de înțelegere pentru munca în afara sportului. De aceea, pentru a reuși e nevoie de flexibilitatea atât din partea antrenorului, cât și a angajatorului.

Exemple de bune practici

În Germania, un grup de companii naționale oferă stagii și locuri de muncă pentru sportivii antrenați cu normă întreagă în sport. Sports Aid Foundation oferă compensații financiare pentru pierderile de venit suferite de companiile care angajează sportivi. Asociația de Atletism din Țara Galilor și Asociația Jucătorilor din Țara Galilor cooperează în cadrul unui program de protecție socială care permite jucătorilor de fotbal și aruncătorilor din Irlanda să aibă acces la un program de dezvoltare a carierei care cuprinde următoarele pachete: "Career Start-up Package", "Career Development Package", "Business Mentoring", "Business Start-up & Development" and "Up Skilling".

Sunt necesare unele stimulente pentru companiile care recrutează sportivi, în special femei și sportivii de elită cu dizabilități. Sportivii trebuie antrenați să înțeleagă piața forței de muncă și modul în care ei pot contribui în mod pozitiv la îndeplinirea obiectivelor angajatorilor lor prin intermediul competențelor și experiențelor obținute în timpul activității sportive. Companiile sunt atrase de valorile comune și de angajamentul pentru o sponsorizare în sport. Pentru a aborda sponsorii din domeniul non-sportiv și asociațiile mediului de afaceri, organizațiile sportive pot solicita ajutorul camerelor de comerț, asociațiilor oamenilor de afaceri și companiilor care au mai lucrat cu sportivi. Contractele de sponsorizare ar putea în mod ideal să includă o clauză referitoare la dubla carieră, în care companiile să se angajeze să ofere oportunități de carieră pentru sportivii care corespund profilurilor căutate.

În prealabil, organizațiile sportive ar trebui să dezvolte un pachet de beneficii (stimulente, publicitate crescută etc.) pentru a negocia angajamentul lor față de companiile și de a promova valoarea adăugată pe care o aduc sportivii de elită companiilor care îi angajează, transferul calităților personale ale sportivilor către calitățile de afaceri.

Exemple de bune practici

Team Denmark a creat o rețea de companii – "rețeaua de aur" - care oferă sportivilor de elită locuri de muncă flexibile.

În mai multe state membre, Adecco, în strânsă cooperare cu Comitetele Olimpice, oferă posturi cu jumătate de normă cu flexibilitate inclusă pentru a răspunde programului sportivilor.

2.4.2 Tranziția la cariera după retragerea din activitatea sportivă

Tranziția la o carieră după retragerea din activitatea sportivă este singura tranziție inevitabilă care îmbină contextul sportiv (de ex., rațiunile pentru care pune capăt carierei sportive, satisfacția carierei sportive) cu cel non-sportiv, relevant pentru a începe o nouă viață după tot ce a însemnat viața sportivă. Sportivii care s-au retras din activitate trebuie să accepte această situație și să

se adapteze statutului de fost sportiv, să înceapă/continue studiile și munca, să-și reconsidere identitatea personală și să-și reînnoiască stilul de viață și rețelele sociale. Cercetările au arătat că mai mulți factori au o pondere în procesul de luare a deciziei, devenind astfel responsabili pentru decizia sportivului de a pune capăt carierei sportive. Unii dintre acești factori au legătură cu sportul (de ex., neselectie, stagnare, accidentare) și altele din viața care urmează (de ex., ofertele de muncă, dorința de a crea o familie). Cu cât sportivul se retrage din activitate având planuri de viitor cu atât procesul de retragere devine mai ușor de suportat.

Resursele care să-i ajute sportivii în tranziția lor la o carieră post-sportivă ar trebui să includă următoarele:

- a) planificarea în avans a retragerii din activitate (de ex., atunci când sportivul este încă în activitate);
- b) o retragere voluntară;
- c) identitate personală multiplă și experiențe pozitive în alte roluri decât cel de sportiv (de ex., ca student sau angajat);
- d) suport social efectiv din partea familiei, antrenorului, prietenilor, asociațiilor de jucători și organizațiilor sportive.

Toate cele menționate mai sus pot facilita controlul subiectiv al sportivului asupra procesului de retragere din activitatea sportivă și strategiile active de adaptare ale acestora la problemele majore din perioada de tranziție. În schimb, o identitate construită strict în domeniul sportului poate cauza o criză de identitate (de ex., de auto-percepere greșită), în timp ce lipsa unui sprijin din partea antrenorului, foștilor colegi, organizațiilor de jucători și a celor sportive poate genera dificultăți suplimentare în ce privește planificarea retragerii și adaptarea ulterioară. Cu cât mai mult sportivul se axează exclusiv pe sport (de ex., vizează obținerea unui contract profesionist) cu atât sportivul este mai vulnerabil la tranziția către o carieră post-sportivă. Această realitate confirmă necesitatea dezvoltării unor programe pentru dubla carieră pentru a da posibilitatea sportivilor ca în decursul carierei sportive să se pregătească pentru o carieră după retragerea din activitate, facilitând astfel adaptarea lor la viața non-sportivă și ajutându-i să treacă peste scenariile de criză din perioada de tranziție. Deși majoritatea sportivilor trec cu succes de perioada de tranziție, în multe state membre se manifestă un proces de conștientizare crescândă în vederea măsurilor de luat pentru ca sportivii să depășească crizele personale și pierderea valorii în societate și pe piața de muncă. Deseori, sportivii se confruntă cu probleme financiare și integrarea sportivilor pe piața muncii poate fi însoțită de crize psihologice datorită schimbării stilului de viață și a diminuării atenției publice. Deseori, sensibilizarea publicului se limitează la sportivii care reprezintă țara în echipele naționale și îi ignoră jucătorii din echipele profesionale care joacă în alte ligi, care deseori au un salariu moderat și nu au contracte regulate cu organizațiile sportive naționale. Pentru aceștia, asociațiile de jucători pot avea un rol determinant.

În unele state membre se oferă garanții de angajare sau recrutare preferențială bazată pe performanța sportivă. Nicio țară membră a Uniunii Europene nu are o politică de recrutare în sectorul public a sportivilor de elită retrași din activitate, aceste posturi fiind mai degrabă rezervate sportivilor încă în activitate. Foarte puține state membre ale Uniunii Europene oferă stimulente directe (de ex., stimulente fiscale) companiilor private pentru a angaja foști sportivi.

Majoritatea statelor sprijină inițiativele venite din partea organizațiilor sportive, rețelelor academiilor sportive și a Comitetelor Olimpice în domeniul serviciilor auxiliare, în special în ce privește companiile de plasare a locurilor de muncă și sponsorii mari. Astfel de servicii pot fi continuate și consolidate prin:

- oferirea sportivilor de elită retrași din activitate a oportunităților de a se întâlni cu angajatorii și de a obține informații despre locurile de muncă, așteptările și cerințele din cadrul companiilor și întreprinderilor;
- monitorizarea locurilor de muncă valabile și punerea informației la dispoziția sportivilor de elită (retrași din activitate);
- desemnarea unei persoane de legătură cu departamentele de resurse umane din cadrul companiilor interesate;
- crearea de oportunități pentru stagii flexibile, angajare în muncă cu jumătate de normă, angajare pe termen scurt, programe de formare pentru a obține o diplomă și asistență din partea celor mai experimentați manageri de companii;
- dezvoltarea unei rețele locale și regionale de parteneriate cu companiile și întreprinderile interesate, completată de o rețea a partenerilor de recrutare;
- identificarea posibilităților pentru sportivii de elită de a-și dezvolta competențele profesionale în timp ce se află într-o altă țară/regiune (de ex., cu ocazia unei tabere de antrenament, după transferul de la un club la altul sau în timpul unei competiții care se desfășoară pe o perioadă mai lungă);
- organizarea unor evenimente specifice (de ex., seminare, conferințe, ateliere, evenimente online, piața locurilor de muncă) pentru a-i ajuta pe sportivi să se informeze asupra unei eventuale cariere profesionale concomitent cu activitatea sportivă sau după retragerea din activitate.

Exemplu de bune practici

”Rețeaua de academii sportive” din Finlanda îi informează pe sportivi despre serviciile accesibile pentru ei și le oferă consiliere adițională despre serviciile de plasare a locurilor de muncă (www.huippu-urheilija.fi).

2.4.3 Dialogul social

Partenerii sociali pot juca un rol esențial în elaborarea și implementarea politicilor de pe agenda dublei cariere. Ca și în cazul formării profesionale continue, angajații în sport reprezentați de asociațiile de jucători și angajatorii pot fi implicați prin intermediul negocierilor colective sau participării la ședințele comune ale instituțiilor care se vor ocupa de problema dublei cariere.

Spre deosebire de alte fenomene din sport – cum ar fi comercializarea și profesionalizarea – dialogul social nu este așa de dezvoltat. La nivel european, în fotbal există un Comitet pentru dialog social sectorial european și Comisia Europeană a propus o etapă de testare pentru un Comitet pentru dialog social sectorial într-un domeniu mai larg al sportului.¹⁸ La întâlnirea informală pentru dialog social european din iunie 2011, partenerii sociali europeni, EASE (Asociația Europeană a Angajatorilor din Sport) și UNI Europa Sport, au căzut de acord să includă tema dublei cariere în viitorul program de lucru. Există multiple exemple de prevederi referitoare la dubla carieră în dialogul social la nivel național.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică¹⁹ subliniază faptul că o cădere a pieței apare acolo unde este împiedicată o partajare eficientă a costurilor și beneficiilor de formare dintre angajați și angajatori. Printre cei afectați, pe lângă muncitorii slab calificați (fără studii) și cei în vârstă, se pot număra și sportivii de înaltă performanță. Acest lucru se datorează termenului scurt al carierei sportive. În mod ideal, organizațiile patronale din sport ar trebui să ofere timp

¹⁸ Raportul privind dezvoltarea dimensiunii europene a sportului, Comisia Europeană, 2011

¹⁹ OECD, Employment Outlook 2003 – Towards more and better jobs.

sportivilor pentru a studia și a se instrui pentru o carieră după retragerea din activitatea sportivă. Dar, în practică, acest obiectiv este greu de realizat, din moment ce nu oferă niciun beneficiu pentru angajatorul curent.

În timp ce interesele comerciale cresc în cadrul organizațiilor patronale din sport și organismele de conducere, presiunea relativă a performanței pe termen scurt crește și ea (atât pentru sportiv, cât și pentru organizația sportivă). Această presiune duce, de asemenea, la o scădere a probabilității că timpul și energia vor fi rezervate pentru prioritățile pe termen lung ale dublei cariere. Această dinamică este exacerbată de către antrenori, care, de asemenea, se află sub presiunea performanței, care pot vedea în orice activitate care se desfășoară în afara terenului drept o distragere a atenției. Sportivii nu trebuie să fie stigmatizați pentru că-și consacră timpul și energia în interesul lor sau al educației lor.

Pentru sportivii profesioniști, definirea unui acord de negociere colectivă, care să se aplice în toate sporturile, poate fi discutat între organizațiile sportive europene reprezentând cluburile și sportivii de elită, în cooperare cu mișcările sportive. Un astfel de acord ar trebui să conducă la o reducere a diferențelor existente între contractele executate de diverși tineri sportivi de elită, care ar putea beneficia de o protecție mai eficientă în ce privește chestiunile sociale.

Direcții de acțiune

Recomandarea 17 – Autoritățile publice din domeniul sportului și al muncii ar trebui să inițieze o rețea de parteneri complementari publici și privați, care să permită sportivilor, inclusiv sportivilor cu dizabilități, să îmbine într-un mod optim cariera sportivă cu cea profesională în cadrul serviciilor publice (armată, poliție, vamă etc.) și în întreprinderile private.

Recomandarea 18 – Autoritățile publice ar trebui să invite camerele de comerț și afaceri la o cooperare mai activă cu organizațiile din sport pentru a disemina conceptul de cariera dublă pe piața muncii și de a încuraja un parteneriat cu mediul de afaceri.

Recomandarea 19 – Autoritățile publice și părțile interesate în sport și educație ar trebui să promoveze modalități echilibrate pentru retragerea din activitate a sportivilor, în așa fel încât ei să fie pregătiți pentru, să inițieze și să dezvolte o carieră profesională la sfârșitul carierei lor sportive.

Recomandarea 20 – Partenerii sociali ar trebui să includă dubla carieră pe agenda dialogului social la nivel național și european (profilul competențelor, educație, servicii).

2.5 Sănătatea

Sănătatea mentală și fizică, siguranța și bunăstarea sportivilor stau la temelia dublei lor cariere. Bolile și accidentările pot limita capacitatea lor de a face față antrenamentului sportiv și studiilor. Ele pot avea, de asemenea, un impact emoțional serios (depresie, anxietate, plictiseală, excluderea din viața echipei), precum și consecințe financiare (pierderea premiilor bănești din competiții, a bonusurilor, a primelor de apariție). Prin urmare ar trebui luate măsuri care să-i sigure pe sportivi că nu sunt expuși riscului. În timp ce autoritățile sportive sunt obligați să aibă grijă de sportivi, deciziile sportivilor trebuie respectate.

2.5.1 Asistența psihologică

Pe lângă schimbările mai previzibile, sportivii se mai confruntă și cu schimbări non-normative cum ar fi accidentările serioase pe termen lung, schimbarea antrenorului personal, întreruperea activității sportive din cauza unor priorități modificate, cum ar fi sarcina sau consecințele unui test

doping pozitiv, precum și schimbări, pentru care a sperat să se materializeze, dar au eșuat, cum ar fi participarea la Jocurile Olimpice. Uneori sportivii sunt obligați să-și încheie cariera sau sunt victimele unei hărțuiri sexuale. Astfel de situații pot avea un impact enorm asupra calității vieții unui sportiv și participării acestuia în competițiile sportive. Prin urmare, sportivii trebuie să învețe să facă față schimbărilor din carieră.

Educația și intervențiile preventive îi pot ajuta pe sportivi să devină mai conștienți de schimbările care ar putea apărea și să dezvolte în timp util resurse pentru a face față acestora. Intervențiile de a se opune crizelor ar trebui să-i ajute pe sportivi să analizeze situația de criză și să găsească cea mai bună cale posibilă de a urma strategia eficientă.

Asistența psihologică, crucială în cadrul serviciilor auxiliare, este o abordare care se dezvoltă rapid în cadrul psihologiei sportului aplicată, cu scopul de a ajuta sportivii să depășească crizele din cariera lor (atât cea sportivă, cât și în afara sportului) prin intermediul unor intervenții specifice. Printre principiile centrale ale asistenței în carieră se enumeră: îmbinarea sportului cu alte aspecte din viața de zi cu zi, un stil de viață echilibrat pentru a reduce stresul și a spori bunăstarea, cariera sportivă trebuie considerată o parte a întregii cariere. Asistența psihologică ar trebui să pună accentul pe învățarea abilităților de viață la sportivi, aplicabile în sport și în afara lui și de a oferi sprijin și consiliere.

2.5.2 Asistența medicală

Asistența medicală este esențială și ar trebui să includă un parcurs de urmărire regulat și examinări medicale complete cu scopul de a identifica semnele unor probleme de sănătate care nu pot fi evidente "la suprafață". Unele state membre dispun de reglementări detaliate în ce privește controalele medicale, în timp ce altele nu au nicio regulă obligatorie și controalele sunt lăsate la discreția organizațiilor sportive. În ce privește nutriția, doar unele state membre dispun de unele norme, acestea fiind generate de organizațiile sportive. O mare atenție trebuie acordată tulburărilor de alimentație printre tinerii (femei) sportivi, mai ales în sporturile unde greutatea corporală constituie un avantaj, cum ar fi gimnastică, patinaj, sporturile de rezistență și sporturile din categoria greutate.

Protejarea dezvoltării tinerilor sportivi, în special a celor de vârstă școlară și a celor cu handicap trebuie să fie o prioritate supremă. Prin urmare, ar trebui luate măsuri pentru a le oferi dreptul la îngrijiri medicale regulate, precum și menținerea echilibrului nutrițional și prevenirea dopajului. Având în vedere schimbările probabile de mediu și de anturaj din decursul carierei sportive a sportivilor, autoritățile publice pot lua în considerare de a emite un dosar medical care să-i fie predat sportivului la începutul unui antrenament sportiv de nivel înalt. Acest dosar va rămâne în proprietatea sportivului.

Pentru sportivii care îmbină sportul cu munca, sunt necesare măsuri suplimentare din partea autorităților publice responsabile pentru sistemul public de sănătate în ce privește recunoașterea accidentărilor în sport sau a condiției proaste de sănătate care au legătură cu practicarea sportului (osteoartrita, problemele de spate) în contextul muncii în afara sportului. Accidentele trebuie tratate ca "accidente de muncă" și în cazul sportivilor nu trebuie tratată ca și când ar fi urmări ale activității anterioare sportive.

2.5.3 Programe de prevenție

Participarea la competiții la nivel înalt și antrenamentele zilnice implică și riscul apariției supraantrenamentului, epuizării și accidentărilor, care pot varia de la oboseală sau dificultăți minore până la necesitatea unei reabilitări pe termen lung sau chiar la o extenuare accelerată ulterior în viață.

Este esențial pentru orice sportiv accidentat sau supraantrenat să poată să primească rapid îngrijiri adecvate de înaltă calitate pentru a minimiza pe termen lung efectele fenomenului. Costurile și

distanța geografică care-l separă pe sportiv de infrastructura medicală de înaltă calitate nu ar trebui să constituie factori care să le reducă capacitatea de a accesa serviciile de îngrijire medicală. Cu toate acestea, tratamentul nu ar trebui să fie singura preocupare în materie. La fel de importantă ar trebui să fie și reducerea riscului de accidentare sau a crizelor. Anumite examene permit identificarea punctelor slabe care pot provoca un risc ridicat de accidentare. De aceea, pentru a răspunde acestor puncte slabe, pot fi implementate acțiuni de corectare și care, prin urmare, pot avea un efect pozitiv asupra performanței. Mai mult, pregătirea în domeniul tehnicilor, recuperarea după o competiție/călătorie, utilizarea în condiții de siguranță a echipamentelor și suprafețelor, și calitatea acestora, precum și o pregătire în materie de nutriție, îi va ajuta pe sportivi să facă față efectelor fizice cauzate de disciplina sportivă pe care o practică, inclusiv după terminarea carierei sportive și de aceea trebuie inclusă în partea educațională a dublei cariere.

Direcții de acțiune

Recomandarea 21 – Autoritățile din domeniul sportului, sănătății și educației ar trebui să sprijine în comun dezvoltarea de programe de asistență medicală și psihologică, de prevenție și educative pentru sportivi în probleme ce țin de competențe personale, de prevenire a accidentărilor, de modul de viață sănătos, de nutriție și tehnici de recuperare ca elemente ale părții educaționale a dublei cariere.

Recomandarea 22 – Organizațiile naționale sportive, sistemele de asigurări de sănătate și pregătirea medicală ar trebui să îmbunătățească comunicarea în baza dosarelor medicale ale sportivilor, respectând totodată regulile de protejare a datelor, pentru a asigura o circulație mai bună a informațiilor despre accidentări și de a permite recomandări rapide și precise din partea specialiștilor din medicină de la nivel național și internațional.

Recomandarea 23 – Autoritățile din domeniul asistenței de sănătate publică sunt invitați să ia în considerare revizuirea mecanismelor de asigurare, astfel încât să le ofere angajaților, sportivilor angajați și celor retrași din activitate o protecție suplimentară pentru salariați în ce privește accidentările cauzate de practicarea sportului.

2.6 Stimuli financiari pentru sportivi

Multe rapoarte și studii confirmă că sportivii de înaltă performanță, deseori, se confruntă împreună cu familiile lor cu provocări financiare pe termen lung, în mod frecvent chiar de la o vârstă fragedă. Antrenamentul și echipamentul sportiv necesită investiții mari, de multe ori asumate total sau parțial de părinți. Timpul semnificativ acordat antrenamentului și competițiilor diminuează deseori potențialul de câștig. Deseori, bursele, onorariile și alte mijloace compensatorii sunt indispensabile pentru tinerii sportivi talentați ale căror familii nu-și permit să-i întrețină financiar departe de casă.

Există o gamă foarte largă de forme diverse de finanțare în Uniunea Europeană de care pot beneficia sportivii. Aceste modele se bazează pe un cadru legal de compensare a costurilor, burse, venit minim sau venit în funcție de rezultatele sportive și sponsorizări. În etapa școlară a dublei cariere, bursele și anumite onorarii specifice pentru sportivii talentați recunoscuți sunt principalele surse de venit. Pentru sportivii de elită sunt accesibile alte forme de obținere a veniturilor, prin contracte, premieri bănești și sponsorizări. În schimb, securitatea socială, regimul de pensii și asigurare constituie o sursă de neliniște din cauza vicisitudinilor carierei sportive, o potențială retragere la o vârstă fragedă sau presiunea competițiilor sportive, care cel mai adesea nu corespund cu programele de sănătate și securitate socială curente.

2.6.1 Burse

Majoritatea statelor membre ale UE oferă studenților burse sportive pentru a-i sprijini financiar în decursul studiilor universitare și pentru a le permite să îmbine activitatea sportivă cu formarea educativă. Sursa și mărimea burselor variază în mod considerabil. Fie că e vorba de burse de studii, de burse sportive sau de ambele, ele sunt indispensabile sportivilor cu dublă carieră, ajutându-i să se concentreze pe cel două planuri – sportul și educația.

Programele de burse adaptate la politica dublei cariere pot fi dezvoltate. În afară de anumite criterii de eligibilitate, ele mai pot solicita ca beneficiarul să respecte anumite reguli referitoare la performanțele academice și/sau sportive. Trebuie stabilit chiar de la început că o bursă nu trebuie să-i dea un statut special sportivului sau tratament preferențial față de colegi altele decât cele necesare lui/ei să echilibreze provocările cu care se confruntă în urmărirea unei cariere duble. Următoarele elemente trebuie incluse:

- asistența financiară pentru anumite cheltuieli legate de sport (echipamentul sportiv sau participarea la competițiile sportive);
- plata taxelor de școlarizare în programe de educație specifice;
- servicii auxiliare.

Programele de burse pot include criterii care să stimuleze sportivii să exceleze la capitolul academic sau în sport pentru a fi recompensat. Acestea pot prevedea de asemenea un buget destinat studenților-sportivi care intenționează să călătorească în străinătate (la competiții sau studii). Contribuțiile din partea mediului privat la aceste burse pot fi promovate prin scăderi ale impozitului.

Exemple de bune practici

Universitatea din Lisabona îi sprijină pe studenții care au reușite atât în plan academic, cât și sportiv, oferindu-le o bursă anuală de 400 de euro. Pentru a primi acest sprijin financiar, studentul trebuie anul universitar și să obțină titlul de campion la universiada națională sau europeană, unde reprezintă Universitatea din Lisabona. În cadrul galei sportive anuale a Universității, studenții primesc aceste burse din mâna rectorului ca o recunoaștere publică a excelenței lor în domeniul sportului și academic.

TASS (Talented Athlete Scholarship Scheme) este un program britanic de burse destinat sportivilor talentați cu vârsta cuprinsă între 16 + ani care practică sportul de înaltă performanță și în același timp, urmează o facultate. Accesibil în cadrul unei rețele de universități, școli și licee din întreaga țară, acest program reunește federațiile naționale și instituțiile de învățământ și le oferă o strategie, evoluție profesională și finanțare pentru a-i sprijini pe studenți să urmeze o dublă carieră. O bursă de acest tip va consta în parte din asistență financiară pentru costurile participării la o competiție, călătorie, echipament sportiv și antrenament, împreună cu furnizarea unei rețele de servicii auxiliare în domeniul fizioterapeutic, asistenței și asigurării medicale, condiției fizice, precum și a stilului de viață și educației.

2.6.2 Alte modalități de sprijin financiar

În unele țări, sportivii care nu primesc burse sau nu au un venit regulat sunt sprijiniți prin intermediul unui program destinat sportivilor de elită, în timp ce alții primesc ajutor de la loterie.

Exemple de bune practici

Sport Aid (Austria) sprijină 460 de sportivi olimpici și ne-olimpici de la 5 categorii diferite, inclusiv categoriile speciale ale juniorilor și femeilor.

Aproximativ 3.800 de sportivi talentați și de elită din Germania primesc un sprijin din partea Sport Aid, cu un buget total anual cuprins între 10 și 12 milioane de euro pe an (65% - din donații, evenimente și finanțări; 20% de la loterie și 15% de la un timbru sportiv).

În Bulgaria, sportivii incluși în programul național al sportivilor de elită care se pregătesc pentru Jocurile Olimpice primesc un suport lunar (în dependență de medaliile câștigate). Un câștigător al medaliei olimpice primește o pensie sportivă.

În majoritatea statelor membre sportivii au dreptul de a primi onorarii sau indemnizații, dacă celelalte resurse sunt limitate și dacă semnează un contract. Uneori, asociațiile naționale sau cluburile sportive alocă burse tinerilor sportivi. În sportul profesionist, contractele sunt semnate în cadrul acordurilor pentru sportul colectiv profesionist și indemnizațiile sunt acordate de către club. În unele discipline sportive și unele țări, tinerii sportivi încheie un contract cu asociațiilor lor naționale, în timp ce în alte țări, indemnizațiile pot fi acordate de către stat sub forma unei finanțări bazate pe rezultatele sportive, sub forma unor burse acordate independent de rezultatele sportive sau a plății pentru participarea la competiții. Organizarea unor schimburi de experiențe reușite și de principii care stau la baza diferitor sisteme naționale pot ajuta autoritățile din domeniul sportului și părțile interesate să definească sau să continue dezvoltarea unui sistem mai coerent de sprijin financiar în care să fie recunoscute diferitele etape ale dublei cariere, inclusiv o perioadă limitată atunci când serviciile auxiliare sunt continuate chiar și după ce sportivul și-a încheiat cariera.

2.6.3 Securitate socială, protecția sănătății și regimul de pensii

În pofida percepției publice că sportivii profesioniști/de elită sunt foarte bine plătit, realitatea ne arată că doar un număr mic de sportivi sunt independenți din punct de vedere financiar. La un moment dat, în timpul carierei lor sau o dată cu trecerea la o altă carieră majoritatea sportivilor se vor baza pe suportul public. Sursele de risc sunt: contracte de muncă instabile sau surse de finanțare pe termen scurt, bazate pe performanță, care îi obligă pe sportivi să depindă de un angajator, de indemnizația de șomaj sau de fondurile familiei; accidentările care întrerup sau împiedică dezvoltarea carierei unui sportiv, și care pot deveni cronice, punând astfel în pericol cariera post-sportivă și rezultând în costuri mai mari pentru îngrijirea medicală pe parcursul vieții sportivului; și lipsa resurselor financiare în perioada de tranziție de la o carieră sportivă activă la piața forței de muncă, ceea ce poate duce la dependența de indemnizația de șomaj și la recalificare.

Sportul profesionist presupune un efort fizic intens, prin urmare tinerii sportivi se pot accidenta în mod frecvent, accidente care pot pune chiar finalul unei cariere profitabile. Într-un sondaj referitor la condițiile de muncă la jucătorii profesioniști de baschet, realizat în 2008 și finanțat de Comisia Europeană, se arată că mai mult de 50% dintre jucători cu vârste cuprinse între 31-35 de ani au suferit o accidentare majoră, ținându-i departe de sport pentru perioade cuprinse între 6 luni și mai mult. Prin urmare, e recomandabil ca fiecare stat să ia măsuri pentru a asigura o protecție socială eficientă pentru sportivii profesioniști și amatori în timpul antrenamentelor și competițiilor.

În unele state nu există programe de finanțare pentru tinerii sportivi care se accidentează în timpul antrenamentelor, altele însă au finanțare de la buget, sisteme prin intermediul asociațiilor de sport, fonduri publice și private sau contracte de asigurare privată. Ar trebui analizată situația în care o asigurare privată, care este foarte costisitoare pentru un tânăr sportiv, este suficientă.

O altă modalitate de protecție eficientă a sportivilor de elită și talentați constă în recunoașterea faptului că sportivii trecuți pe liste de către asociațiile sportive relevante practică o activitate periculoasă, ceea ce i-ar putea plasa sub protecția unor reglementări specifice similare celor care sunt aplicate de ex., pompierilor în Franța. Aceasta ar putea rezulta într-o asigurare mai bună.

În ceea ce privește accidentările, în unele țări există practici bune la inițiativa statului sau a Comitetului Olimpic, unde sportivii de elită, la obținerea licenței sportive beneficiază de o asigurare împotriva accidentărilor acoperită de asociațiile sportive sau de clubul la care activează.

Exemple de bune practici

În Luxemburg, statul subscrie o poliță de asigurare pentru toți sportivii care dețin o licență în sport emisă de asociația națională sportivă. Această asigurare acoperă toate accidentările legate de activitatea sportivă.

Comitetul Olimpic Italian (CONI) a introdus programul SPORTASS, un fond de asigurare pentru sportivi împotriva accidentărilor. Se aplică doar sportivilor de elită, membri ai Clubului Olimpic.

În problema asigurărilor, reglementările naționale variază de la țară la țară. Trebuie depuse toate eforturile pentru a generaliza fenomenul polițelor de asigurare pentru tinerii sportivi. De ex., statele membre pot alege un sistem minim de asigurare la care să fi înscrise toate asociațiile sportive, pentru a permite tinerilor sportivi să obțină o garanție. Ele pot opta de asemenea, pentru un sistem în care acordarea unor burse presupune și o acoperire de asigurare de sănătate.

Pentru sportivii profesioniști, acest tip de măsuri ar trebui să constituie o temă pentru dialogul social și ar putea fi incluse în contractele colective de muncă aplicabile sportivilor profesioniști din Europa.

Exemple de bune practici

În Italia, un "fond" a făcut obiectul unei negocieri colective ca "fond pre-pensie" dintre Asociația Jucătorilor de Baschet din Italia (GIBA), Liga Italiană de Baschet și Federație (www.giba.it).

Referitor la securitatea socială și regimul de pensii, tinerii sportivi profesioniști beneficiază de un sistem general de securitate socială în mai multe state, câteodată chiar de la vârsta de 15 ani. Pentru sportivii amatori, cele mai multe țări nu au un cadru specific referitor la sistemul de securitate socială și regimul de pensii. În Cehia, securitatea socială și asigurarea de sănătate pentru copii și studenți sunt acoperite de stat, inclusiv pentru studenții-sportivi. În alte state au fost lansate programe specifice pentru sportivii de elită. Astfel, există regimuri specifice de securitate socială pentru sportul profesionist, cum ar fi fotbalul, ciclismul sau baschetul.

În Danemarca, sportivii profesioniști se pot înscrie la regimuri de pensii care presupun reglementări fiscale avantajoase și pot utiliza banii pentru a beneficia de un program de studii sau de a-și deschide propria afacere. În unele țări, sportivii sunt obligați să se înscrie la polițe de asigurare private sau la regimuri de pensii. Guvernul francez a lansat în 2011 un sistem de finanțare prin care să-i sprijine pe sportivii amatori de înaltă performanță, prin plata asigurării sociale și a contribuției la pensie pe tot parcursul carierei sportive. Între 2,500 și 3,000 de sportivi vor beneficia de această reglementare. Sistemul compensează și anii "pierduți" în decursul întregii cariere, atunci când contribuțiile la pensie nu pot fi achitate.

Direcții de acțiune

Recomandarea 24 – Autoritățile din domeniul sportului și părțile interesate în sport ar trebui să definească sau să dezvolte un sistem coerent de sprijin financiar pentru studenții-sportivi și care să recunoască etapele diferite în decursul dublei cariere.

Recomandarea 25 – În cadrul unui sistem coerent de suport financiar pentru sportivi, autoritățile din domeniul sportului și educației ar trebui să sprijine și să dezvolte în etapa de învățământ, un program de burse specific dublei cariere

Recomandarea 26 – Autoritățile publice ar trebui să definească un statut specific pentru sportivii non-profesioniști de înaltă performanță, acordându-le un minimum de protecție a sănătății.

3. Dimensiunea europeană a dublei cariere în sport

3.1 Formarea și studiile în străinătate

La nivel internațional, sportivii reprezintă cel mai mobil segment al populației europene. Ei călătoresc în mod frecvent în străinătate pentru antrenamente și etape, competiții (inclusiv turnee pe perioade lungi) și/ori studii. În sport, activitățile internaționale sunt din ce în ce mai multe pentru grupe de vârstă tot mai mici, cum ar fi de ex., Jocurile Olimpice ale Tineretului (15-18 ani) și campionatele mondiale de tineret în mai multe sporturi. În general, sportivii consideră această mobilitate ca fiind una temporară, având intenția de a se reîntoarce în țările de origine. În consecință, multe aspecte ale dublei cariere au o dimensiune europeană.

Deseori, lipsa unei cooperări între federațiile sportive și instituțiile de învățământ la nivel european face dificil procesul de îmbinare a studiilor sau formării profesionale cu antrenamentul sportiv sau participarea în competițiile sportive. Dificultăți întâmpină în special sportivii și antrenorii din discipline sportive cu o frecvență mare a antrenamentelor, sportivii din discipline care necesită o infrastructură specifică pentru perioade mai lungi de timp (de ex., sporturile de iarnă, turneele internaționale în sporturile individuale, cum ar fi tenisul), sportivii din sporturile de echipă care au parcursuri educaționale diverse și sportivii din țările mici ale Uniunii Europene, care nu pot îmbina studiile cu sportul preferat în țara de origine din cauza lipsei infrastructurii de înaltă calitate (în sport sau/și în învățământul superior). Uneori, sportivii talentați cu pașaport străin nu au acces la școlile și serviciile specializate din cadrul "programului pentru talente" din cadrul statelor membre.

De multe ori, studenții sportivi întâmpină bariere organizaționale în a-și continua dubla carieră în străinătate. De ex., atunci când călătoresc în scop sportiv, mulți studenți-sportivi trebuie să-și întrerupă studiile sau să învețe pe cont propriu de vreme ce e aproape imposibil pentru ei să găsească un sprijin în țara lor. În general, la întoarcerea în țara de origine și în mediul de învățământ, acești studenți sportivi sunt rămași în urmă față de alți studenți, și deseori, experimentează lipsa de înțelegere și sprijin din partea școlilor și universităților. Pe de altă parte, atunci când studenții sportivi călătoresc în străinătate în scop educațional, ei pot experimenta lipsa unor oportunități de a-și continua antrenamentele sportive în noua țară. Când se întorc în țările de origine, ei sunt rămași în urmă față de colegii de echipă și deseori experimentează lipsa de înțelegere și sprijin din partea antrenorilor și a organizațiilor sportive. În consecință, unii sportivi abandonează prematur antrenamentele, alții abandonează facultatea sau școala, rezultând astfel într-o rată scăzută de succes în angajare în câmpul muncii.

O cooperare mai strânsă, încurajată de Uniunea Europeană și de organizațiile sportive europene, între diferitele centre de antrenament la nivel înalt pe de o parte, și între aceste centre și instituțiile de învățământ selectate sau acreditate în statele membre ar putea spori și facilita mobilitatea sportivilor talentați și a celor de elită. Astfel, ei ar pot să-și ducă la bun sfârșit dubla carieră în cadrul infrastructurii europene specific adaptată pentru dubla carieră. Instituțiile de învățământ și cele sportive care cooperează în acest domeniu ar putea fi înregistrate într-o bază de date accesibilă sportivilor, antrenorilor și organizațiilor sportive.

Exemplu de bune practici

Federația Sporturilor de Iarnă din Portugalia cooperează cu Institutul Național de Sport pentru a contacta școlile sportive. Sunt desemnați tutori care rămân în legătură cu sportivii și care le oferă un sprijin educațional și psihologic atunci când sportivii se antrenează în străinătate și atunci când se întorc.

3.2 Elaborarea curriculei la nivelul UE

Mobilitatea dublei cariere a sportivilor poate fi îmbunătățită prin implementarea diplomelor de licență și de masterat UE în domeniul sportului, împreună cu diferite instituții de învățământ și

centre de antrenament de înaltă performanță, contribuind astfel la o curriculă comună. Uniunea Europeană promovează cooperarea pentru dezvoltarea unei curricule comune prin intermediul unor programe de tipul Erasmus, ale căror resurse comune pot genera o curriculă în beneficiul furnizorilor (grație resurselor sporite) și consumatorilor (grație unei calități mai bune a programelor). Dezvoltarea unei programe de studii comune pentru a sprijini sportul de performanță în domenii precum știința sportului, management, politică și antrenorat constituie o oportunitate semnificativă de a regrupa forțele diverselor sisteme naționale, care favorizează economiile la scara identificării, formulării și revizuirii planificării programelor și a materialelor corespondente.

Concurența dintre sistemele naționale de a furniza un suport educațional, care poate constitui un avantaj concurențial pentru unii sportivi trebuie depășită pentru a genera cooperare. O astfel de cooperare avantajează în special statele mici, care sunt susceptibile de fi primii beneficiari ai punerii în practică a competențelor comune.

Dezvoltarea programelor comune de învățământ la distanță sau simplu niște elemente comune ale programei de bacalaureat sau a celei de licență ar putea în final să încurajeze dezvoltarea unor programe de curs comune și a mobilității studenților sportivi, cu condiția ca anumite elemente comune să fie prezente în toate instituțiile de învățământ participante. În statele mici, unde nu există resurse pentru dezvoltarea materialelor, o platformă a mediului virtual de învățare pentru învățământul la distanță sau pentru întregul program de studii, împărțit și altor state membre, va permite studenților- sportivi să opteze pentru o curriculă europeană sau chiar să rămână parte a sistemului național de educație în timp ce se antrenează și evoluează în competiții internaționale. Mai mult, deoarece există variații în cadrul programului anual în ce privește cerințe competițiilor și antrenamentului (de ex., un semestru petrecut mai mult în țară, celălalt - în competiții internaționale) e posibil de integrat învățământul la distanță și alte forme de învățământ într-o abordare mixtă de învățare care să le permită studenților sportivi să beneficieze atât de condițiile formei clasice de învățământ, cât a învățământului la distanță, și să interacționeze ca parte a comunității de învățare.

Unele proiecte ale învățământului la distanță din acest domeniu au fost lansate, dar rezultatele nu au fost într-atât de convingătoare în termeni de calitate, nivel, accesibilitate, caracter interactiv și limbile de predare. Se pare a fi dificil pentru organizațiile sportive internaționale să găsească un mecanism de cooperare adecvat pe piața europeană a învățământului la distanță.

3.3. Cadrul de calitate

Controlul calității implementării programelor pentru dubla carieră e necesară pentru a asigura calitatea măsurilor și intervențiilor pe termen lung. Unele mecanisme de control intern și extern există în statele membre, dar ele sunt adesea fragmentate. În unele state membre cadrul juridic și cel de acțiune pentru centrele naționale de formare sunt subiecte ale controlului extern, inclusiv evaluările și inspecțiile. De cele mai multe ori guvernele utilizează cadrul acordurilor financiare în domeniul sportului, de exemplu, condiționând subvențiile de existența unui sistem de calitate.

În timp ce în domeniul educației există o tradiție lungă în ce privește controlul calității, în domeniul sportului acest tip de mecanisme au fost adesea neglijate. Standardele de calitate ar trebui să depășească criteriile pentru învățământul obligatoriu și să includă antrenamentul sportiv, serviciile auxiliare și (accesibilitatea la) infrastructura.

Evaluări independente periodice ar trebui să acopere calitatea serviciilor și infrastructurii. Infrastructura ar trebui să fie sigură, accesibilă sportivilor de elită cu dizabilități și să permită tinerilor sportivi să se antreneze și să studieze în bune condiții. Trebuie create structuri care să se ocupe într-un mod discret de abaterile disciplinare și conflictele care apar. Evaluările trebuie să cuprindă consultările cu sportivii, federațiile lor naționale și agențiile de finanțare pentru a asigura că tipul și nivelul de livrare a serviciilor este adecvat și facilitează dezvoltarea unei duble cariere.

Mai mult, poate fi îmbunătățită și transparența calității infrastructurii și serviciilor din partea

părților implicate în promovarea dublei cariere. O etichetă de calitate poate fi un instrument adecvat pentru a susține echilibrul dintre sport și educație în școli și centrele de antrenament. Sportivii și părinții care provin din alte state membre sunt adesea neatenți la serviciile oferite și regulamentele interne. Un cadru european cu minime cerințe ar putea fi dezvoltat fie de mișcarea sportivă, fie de organizațiile independente (de ex., CEN, Comitetul European de Standardizare), astfel că organizațiile să poată face referințe la aceste referințe formulate la nivel european.

La nivel european au fost exprimate mai multe preocupări legate de poziția tinerilor sportivi talentați, în special cei din țări terțe. Tinerii sportivi profesioniști din centrele de formare sau cluburile sportive nu au întotdeauna acces la educație și serviciile auxiliare. Prin urmare, unii tineri sportivi pot ajunge în situații precare, mai ales în cazul în care nu răspund așteptărilor și abandonează fără nicio formă de îndrumare. Aceștia pot ajunge fără resurse și se pot întoarce în țara de origine fără mijloace.

Reglementările referitoare la protecția minorilor variază considerabil de la țară la țară și disciplină de sport. În sporturi profesionale, cum ar fi fotbalul sau baschetul, mulți minori au fost recrutați în trecut de către cluburile străine, fapt ce nu le-a permis să-și continue școala și/sau educația profesională. Situația în această direcție a mai evoluat, dar rămâne esențial ca aceste aspecte să fie puse în discuție la nivelul dialogului social european între diverși actori (asociațiile sportive naționale, ligile profesionale, cluburi, organizațiile de sportivi).

Directii de actiune

Recomandarea 27 – Comisia Europeană este invitată să dinamizeze cooperarea dintre centrele naționale de formare și instituțiile de învățământ din statele membre, cu scopul de a sprijini dezvoltarea și disponibilitatea unor politici de dublă carieră pentru studenții sportivi din statele membre.

Recomandarea 28 – Uniunea Europeană este invitată să ia în considerare crearea de oportunități în cadrul programelor de educație și formare pentru a oferi asistență financiară și organizațională pentru dezvoltarea și implementarea rețelelor de mobilitate a dublei cariere compuse din organizațiile sportive și instituțiile de învățământ în numele studenților sportivi care se deplasează dintr-un stat în altul.

Recomandarea 30 – Autoritățile din domeniul sportului și educației, organizațiile sportive și instituțiile de învățământ ar trebui să promoveze mecanisme de control intern periodic și de monitorizare externă a infrastructurii și serviciilor auxiliare, inclusiv rezultatele sportive și cele academice, calificarea și formarea continuă a staff-ului, siguranța și accesibilitatea la infrastructură și servicii și funcționarea codurilor interne de conduită.

Recomandarea 31 – Autoritățile din domeniul sportului și organismele sportive naționale ar trebui să ia în considerare dezvoltarea unei etichete de calitate pentru serviciile de dublă carieră și infrastructură, cu referință la cadrul european. Comisia Europeană este invitată să sprijine dezvoltarea cadrului european de calitate pentru serviciile de dublă carieră și infrastructură în colaborare cu instituțiile reprezentative în domeniu.

4. Diseminare, monitorizare și evaluare

4.1 Campanii de sensibilizare

Conceptul de dublă carieră poate fi implementat cu succes doar dacă sportivii și anturajul lor (antrenori și părinți) sunt conștienți de importanța lui. Abordând subiectul din mai multe unghiuri (UE, guverne, instituții guvernamentale în domeniul sportului) va disemina mesajul mai rapid și

într-un mod mai eficient. Coordonarea între diferiți parteneri ar constitui un factor cheie de reușită. Rețelele existente pot avea o contribuție importantă la diseminarea conceptului de dublă carieră.

Exemplu de bune practici

Încă din 2008, Comitetul Olimpic Internațional a început să transmită mesajul despre importanța dublei cariere sportivilor, antrenorilor și anturajului sportivilor. Abordarea a fost diseminată în întreaga lume celor 69 de federații internaționale sportive și celor 205 de Comitete Olimpice Naționale.

Acțiunile la nivel guvernamental, inclusiv agențiile și consiliile naționale de sport, instituțiile de învățământ îi pot sensibiliza pe sportivi, cluburile, antrenorii și directorii de instituții de învățământ despre importanța dublei cariere. Tinerii sportivi, inclusiv cei cu dizabilități ar trebui să primească mesajul despre posibilitatea de a îmbina activitatea sportivă și cea educațională și că pot profita de pe urma acestor măsuri. Comunicarea se poate axa pe succesul dublei cariere la sportivi și pe managementul stilului și echilibrului de viață. Aceasta poate lua forma unor informații care îi vizează pe sportivi și apropiații acestora, comunicate de presă despre noile evoluții, reclame, postere etc.

4.2 Rețelele referitoare la dubla carieră

Cele patru proiecte transnaționale pe tema dublei cariere finanțate de UE în cadrul Planului de Acțiune în domeniul sportului 2009 au demonstrat la scară mică valoarea cooperării intersectoriale, abordări și parteneriate inovative pentru diseminarea bunelor practici, de a promova învățarea dincolo de frontierele naționale, de a sensibiliza publicul la nivel național și internațional și de a dezvolta noi idei despre provocările în disciplinele sportive specifice sau în statele mai mici ale Uniunii Europene. Implementarea conceptului de dublă carieră depinde într-o mare măsură de existența unor rețele cu nivel înalt de expertiză care reunesc organizațiile de sportivi, instituțiile de învățământ, organizațiile sportive și întreprinderile private de la nivel național și internațional și care pot oferi direcții de acțiune practice și concrete.

Una sau mai multe rețele europene reprezentând toate părțile interesate ar fi o bază bună pentru dezvoltarea în continuare a politicilor privind dubla carieră în Uniunea Europeană. Având în vedere rolul jucat de rețelele existente, cele care urmează să fie create în viitor, trebuie mai degrabă să fie o completare a acestora, nu să le înlocuiască. Schimbul de informații și bune practici rețelei EAS (Studentii Sportivi din Europa) ne oferă un model util de imitat. Comitetele Olimpice Europene, organizațiile de sportivi și antrenori și organizațiile de asistență a carierei ar trebui să joace în continuare un rol activ.

În cadrul programului de finanțare UE pentru sport, Comisia Europeană ar trebui să ofere sprijin pentru activitățile europene ale rețelelor pentru dubla carieră. Subvențiile pentru proiecte ar trebui acordate în baza candidaturilor, în urma unor cereri de propuneri specifice. Ar trebui să se țină cont de faptul că tema dublei cariere nu este una izolată, care poate fi abordată în mod exhaustiv de către rețelele create în acest scop. Organizații precum Asociația Europeană pentru Managementul Sportului, Asociația centrelor de Performanță Sportivă, Federația Europeană a Psihologiei Sportive și Rețeaua Europeană a Serviciilor Academice din Sport ar putea de asemenea să joace un rol.

4.3 Cercetarea, monitorizarea și evaluarea

Implementarea politicilor de acțiune pentru promovarea dublei cariere trebuie monitorizată atât la nivel național, cât și la nivel european. Trebuie dezvoltate niște indicatori, care ar putea oferi informații importante despre procesul de implementare a politicii și rezultatele de la nivel național.

Indicatorii privind dubla carieră nu sunt incluși în sistemele de monitorizare existente în domeniul

sportului și/sau al educației în majoritatea statelor membre ale UE. Studii recente²⁰ au investigat elementele programelor de dublă carieră bazate de ex., pe comparațiile între diferite modele la nivelul învățământului secundar sau între un număr limitat de țări. Ar trebui promovate cercetări suplimentare, care să acopere domeniile cele mai pertinente, cum ar fi tranziția între nivelurile adiacente a programelor de dublă carieră, experiențele de dublă carieră a sportivilor transnaționali, protecția dezvoltării sportivilor tineri din diferite state membre, impactul pe termen lung al dublei cariere asupra mediului sportiv național și internațional, inclusiv realizările sportive, academice și profesionale și referitoare la formarea perspectivelor angajatorilor asupra gradului de angajare a (foștilor) sportivilor de elită, competențe profesioniștilor activi în programele de consiliere privind cariera și eficiența serviciilor auxiliare din dubla carieră.

Direcții de acțiune

Recomandarea 32 – Autoritățile din domeniul sportului ar trebui să coordoneze acțiunile în cooperare cu organizațiile sportive pentru a-i sensibiliza pe antrenori, sportivi și anturajul lor despre importanța dublei cariere și pentru a sprijini crearea de comitete care-i reprezintă pe sportivi și de organizații naționale ale sportivilor și incorporarea lor în organele de conducere ale organizațiilor sportive sau în structurile de dialog social. Autoritățile din domeniul sportului ar trebui să promoveze comitetele și organizațiile de sportivi existente să disemineze informația despre serviciile de dublă carieră la sportivii individual în timpul antrenamentului și competițiilor.

Recomandarea 33 – Comisia Europeană este invitată să sprijine una sau mai multe rețele europene de dublă carieră care reunesc părțile interesate reprezentând sportivii, organizațiile sportive, instituțiile de învățământ, serviciile auxiliare, autoritățile naționale, antrenorii și mediul de afaceri, în scopul de a sprijini în continuare diseminarea și implementarea acestui ghid.

Recomandarea 34 – Autoritățile din domeniul sportului și educației ar trebui să aibă un sistem de monitorizare și evaluare, în cooperare cu organizațiile sportive, instituțiile de învățământ și organizațiile sportivilor, pentru a urmări procesul de implementare a politicilor privind dubla carieră. Ei ar trebui să monitorizeze în mod special eficiența și calitatea sistemului instituțiilor de învățământ cu profil sportiv, academiile de sport și centrele sportive aflate în gestiunea federațiilor, Comitetele Olimpice sau companiilor și cluburilor private. Ei ar trebui să sprijine și cercetarea în domeniu.

Recomandarea 35 – Comisia Europeană este invitată să sprijine cercetarea referitor la dimensiunea internațională a programelor de dublă carieră, în special referitor la efectele tranzițiilor în viața sportivilor, protecția dezvoltării tinerilor sportivi din disciplinele sportive cu specializare timpurie, eficiența măsurilor și serviciilor auxiliare în statele membre și procesul de re-intrare al sportivilor pe piața de muncă.

Recomandarea 36 – Comisia Europeană este invitată să ia în considerare monitorizarea evoluțiilor-cheie în domeniul dublei cariere a sportivilor la nivel național și european și să evalueze implementarea acestor linii directoare în baza unor indicatori pre-definiți după patru ani.

²⁰ Bosscher & Bottenburg, SPLISS (2011), Radtke & Coalter (2006), Aquilina & Henry (2007).

Anexa: Lista cu experți

La formularea acestui Ghid a participat următorul grup de experți creat ad-hoc:

- (1) Kilian Albrecht, Comisia sportivilor de la Federația Internațională de Ski, Austria
- (2) Maarten van Bottenburg, University din Utrecht, Olanda
- (3) Franck Bouchetal Pellegrini, Federația Națională de Atletism din Franța
- (4) Jean Laurent Bourquin, Consultancy Olympic Movement, Elveția
- (5) Alison Brown, TASS —Talented Athlete Scholarship Scheme, Marea Britanie
- (6) Raymond Conzemius, Școala Națională de Educație Fizică și Sport, Luxemburg
- (7) Patrick Duffy, European Coaching Council, Marea Britanie
- (8) Ákos Füzi, Ministerul Resurselor Naționale, Ungaria
- (9) Michel Godard, INSEP —Institut National Sport de l'Expertise et de la Performance, Franța
- (10) Juris Grants, Academia de Educație și Sport din Letonia
- (11) Michael Hadschieff, KADA — Verein Karriere Danach, Austria
- (12) Ian Henry, Centre for Olympic Studies and Research, Loughborough University, Marea Britanie
- (13) Nicolaj Holmboe, Team Denmark, Danemarca
- (14) Andreas Hülsen, Olympiastützpunkt Berlin, Germania
- (15) Nikos Kartakoulis, Cyprus Sport Organisation, Cipru
- (16) Robert Korzeniowski, Comitetul Olimpic din Polonia
- (17) Ladislav Križan, Ministerul Educației și Sportului, Slovacia
- (18) Duarte Lopes, Universitatea din Lisabona, Portugalia
- (19) José Marajo, Ministerul Sporturilor din Franța
- (20) Tuuli Merikoski, Comitetul Olimpic din Finlanda
- (21) Walter Palmer, European Elite Athletes Association, Franța
- (22) Sabine Radtke, Free University Berlin, Germania
- (23) Susana Reguela, Centre d'Alt Rendiment Barcelona, Spania
- (24) Marion Rodewald, EOC Athlete Committee, Germania
- (25) Natalia Stambulova, University Halmstad, Suedia
- (26) Cees Vervoorn, University of Applied Sciences —Sport Amsterdam, Olanda
- (27) Paul Wylleman, Dienst Topsport en Studie, Vrije Universiteit Brussel, Belgia

Grupul de experți a fost coordonat de către Unitatea din domeniul sportului din cadrul Directoratului General pentru Educație și Cultură din cadrul Comisiei Europene, care a avut și rolul de secretariat. Membrii grupului de experți au fost nominalizați de către grupul de experți al Uniunii Europene "Education and Training in Sport". Tot ei au fost cei care au supervizat procesul de redactare al documentului și de aprobare finală.

Partea logistică a grupului de experți a fost asigurată de Comisia Europeană.

